

(Magyar Ilona bronzöntvénye.)

Jegenyés Pál:

Csendőrök az emigrációban (Részletek.)

Én, mint Jegenyés Pál volt m. kir. csendőrfőtörzsörmester ünnepélyesen kijelentem, hogy az alant írt történetet az igaz valóságnak megfelelőleg úgy írom le sorrendben, ahogy az meg is történt:

1945. XII. 24-én este 6 órakor érkeztem meg Graz-ba kettő lófogatu ekhós kocsin. Walburgkirchenből indultam azzal az elgondolással, hogy Magyarországra megyek. Amikor Grazban az angolok felhívták figyelmem a sok határcidensre, Grazban telepedtem le, a Jäger építkezési vállalatnál kaptam kőmives munkát. Egy évig lebombázott házakban laktam, majd 1946. VIII. 30-án Geidergürtel magyar barakba költöztem, ahol már 12 magyar család lakott.

Nem volt könnyű életünk. Aki nem volt nehéz testi munkás, az alig kapott valami kis hust a jegyeire. Persze azért jutott ilyen is, csak ügyeskedni kellett. Nem „fekete” jegyekre gondolok, mert azokhoz pénz kellett és az nem volt. De akadt más lehetőség is. Így pl. a Mura folyó tulsó partján elterülő városrészt „Budá”-nak kereszteltük el, s ott volt egy kiskocma, ahol csodálatos birkapörköltet lehetett kapni, amihez nem kellett jegy. Nagy adagot adtak és olcsón! Elég volt egész napra.

1947. VII. és VIII. hóban jöttek a legnagyobb számban magyar menekültek, akik majdnem mezitelenül, semmi nélkül, csak pusztá életüket mentették. Ilyen állapotban érkezett vagy 20 csendőr bajtárs a többi száz meg száz civil magyarral együtt Graz városába.

Különösen csendőrök kerestek fel a magyar barakban és kérték segítségemet munkába való elhelyezéshez. Legtöbbjüket elhelyeztem kőmivesek mellé mint segédmunkásokat, akik pedig tovább menni kívántak azokat elláttam tanáccsal, utiköltséggel és párnapos étellel.

Bánfai József lovas csendőr szakv. indítványára 1947. VI. 21-én a fentebb írt kiskocsmában az alábbírt csendőrök jöttünk össze azzal a szándékkal, hogy megalakuljunk valami segélyezési alakulatként, hogy közösen összeadott pénzen tudjunk segíteni a még érkező és várható menekült bajtársakon.

Résztvevők: Jegenyés Pál és Rétháti István főtörm-ek, Nász István törm., Eszes Ferenc, Kiss Miklós és Körmendi János őrm-ek, valamint Bánfai József lovas szakv. — Dr. Bély Béla újságíró is a mi csoportunkhoz tartozott akkor.

Az akkori rendkívüli helyzetben azonban sem gyülekezésre, sem szervezkedésre engedélyt kapni nem lehetett. Így a rendőrkapitányságon azt ajánlották, hogy mint kocsmai asztaltársaság engedély nélkül működhetünk. A fentírt kiskocsmában alapítottam meg a „Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Asztaltársaságot.” Hat csendőr egyhangulag Jegenyés Pál főtörm-t ügyvezető és levelezőnek, Kiss Miklós őrm-t és Bánfai József szakv-t pénztári ellenőröknek választotta meg. Mindegyikünk egyenként 10 shillinget adtunk, így 70 shilling volt az első összevétel.

„Kiskocsmánk”
a grazi Goldene Pastete, ahol az
Asztaltársaság megalakult.

vitéz Karsay Jenő
1886 — 1968

Azokban az időkben tömeges menekülések voltak Magyarországból Ausztriába. Az osztrák hatóságoknak volt egy rendelete, ami szerint azokat, akik a határt útlevél nélkül lépik át el kell fogni és 3 heti szabadságvesztés a büntetésük. Amikor megtudtam, hogy a rendőrség fogdjában 24 magyar menekült van, Dr. Bély Béla és Rétháti István főtörm-rel megjelentünk a rendőrkapitány előtt, hol Dr. Bély, aki jól bírta a német nyelvet, kieszközölte, hogy a 24 magyart kiengedték. A 24 magyarért mi vállaltuk a felelősséget, hogy lakásról, munkáról és élelmezésük-ről gondoskodunk. A csoportban 3 csendőr bajtárs volt.

Ezt a csoportot is, mint a legtöbbjét elvittük a kiskocsmába, ahol jól lakattuk őket a finom birkapörkölttel. Egy részüket munkába helyeztük, a többieket pedig utiköltséggel, egy napi étellel és tanáccsal ellátva útra bocsátottuk. Ideiglenesen a magyar barakban, egy nagyobb szob-

bában kaptak közös elhelyezést. A költségeket most már a közös pénzből fizettük, nem úgy mint eddig, hogy a saját pénzemert költöttem a menekültekre.

A fenti kiskocsmában szoktunk hetenkint összejönni, ahol voltak olyanok, akik tájékoztatták az egybegyülteket a világeseményekről, hazai hírekről és általában amire csak kíváncsiak voltunk.

Ebben az időben már 50 bs-sal tartottunk magán, név nélküli levelezést, indigo papír sokszorosítással. Tehát a bajtársi levelezés 1947-ben már folyt, csak még neve nem volt a levélnek. Később vásároltunk egy sokszorosító gépet, s a négy oldalas tájékoztató újságunk eredeti példányát Dr. Bély Béla gépelte stencilre.

1948-ban nyár vége lehetett, mikor egyik vasárnap jöttünk ki a templomból, s egy csoportban beszélgettünk. Bánfai József szakv. egyszerre csak egy alacsony termetű, rosszul öltözött egyénre hívta föl a figyelmet azzal, hogy az illető csendőrtiszt. Odamentem, jelentkeztem, vitéz Karsay Jenő volt. Meghívtuk a kiskocsmába, hol egy jó adag birkapörkölt s pár pohár sör elfogyasztása után tisztségeinkre új titkos választást hajtottunk végre. Az új tisztikar így alakult meg: Az Asztaltársaság vezetője vitéz Karsay Jenő alez., ügyvezető, levelező és pénztáros Jegenyés Pál főtörm., pénztári ellenőrök Eszes Ferenc és Kiss Miklós őrmesterek. Ekkor lépett be vitéz Karsay alez. az 1947. VI. 21-én megalakult Asztaltársaságba.

Egy alkalommal beszélgettem vitéz Subik Károly preláts-kanonok úrral, aki nevet adott kis tájékoztatónkak és megáldotta, s mondotta „Bajtársi Levél” a neve. Így született meg az első Bajtársi Levél az emigrációban, kiadtuk 1948. XI. 20-án. Ennek a B.L.-nek a szerkesztésénél már vitéz Karsay alez. úr is segédkezett.

Asztaltársaságunk alapításának 2. évfordulója alkalmával elérkezettnek láttuk az időt arra is, hogy a csendőrcsalád összefogását szélesebb, az egész világot összefogó alapra helyezzük. Az eddigi szűkebb keretű munkát az egész nagy világon szétszórta élő csendőrök egységes, közös munkakeretévé kívántuk átalakítani. „Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség” ez az új átfogó kapcsolat, amibe minden eddigi tevékenységünket és minden jövő feladatunkat egyesítettük.

Az MKCsBK nem új szervezet, csak egyetemes, az egész világra kiterjedő kerete eddigi összefogásunknak. Nincs új jelszava, csak a régi: Híven, Becsülettel, Vitézül! Az MKCsBK ezúttal sem politizált és mint eddig, ezentúl is a történelmi magyar alkotmány alapján állunk, s csakis Hazánk alkotmányosan hozott és szentesített törvényeit tartottuk magunkra nézve kötelezőknek. Közelfekvő feladataink voltak: Számon tartani és támogatni egymást.

1950 derekán Dr. Dobolyi Lajos ezds. jelent meg baraklakásomban, s közölte velem, hogy Folkusházy Lajos altbgy. úr rendelkezése folytán jött azért, hogy a MKCsBK vezetőségével tárgyaljon a Közösség és a B.L. átvétele végett. A tárgyalást vitéz Karsay alez.-sel együtt hárman folytattuk le, s oda jutottunk, hogy miután nekem a kivándorlásom folyamában volt, s vitéz Karsay alez. Bregenz-ben kapott munkát és oda is költözött, az ügyvitel és a B.L. szerkesztése teljesen reám maradt és a sok

munkát egyedül elvégezni nem bírtam, s vitéz Karsay alez. is csak levelezés útján tartotta fenn velem a kapcsolatot: megegyeztünk abban, hogy a MKCsBK vezetését Folkusházy altbgy. úrnak, a pénztárt, a B.L. szerkesztését és az ügyvitelt Dr. Dobolyi ezds. úrnak adjuk át. Mikor ezen elhatározásunkat jelentettem Folkusházy altbgy. úrnak, ő azonnal megírta az átvételre vonatkozó levelét, amit a B.L. III. évfolyam 15. számában, a 121. oldalon, mint vezércikket 1950. IX. 15-én közzétettem.

1951. V. 3-án, mikor Folkusházy altbgy. úrnak az MKCsBK iratait és a B.L.-lél járó szerkesztési holmikat, papírokat stb. átadtam, a Bajtársi Levél címjegyzék szerint 540 fő volt az MKCsBK létszáma.

A Pénztári Zárszámadás szerint a maradvány 307 Schilling, 79 gr. Kelt: Salzburg, 1951. szeptember 17-én.

Átadtam: Jegenyés Pál s.k.,
1951. X. 6-án hajón útbaindultam Amerikába.

czeczei Mátéffy István
1886 — 1965

Kedves Bajtárs!

Mellékelten megküldjük bajtársi fogadalmunkat. Ezt a fogadalmat a Passau-ban élő m. kir. csendőrök bajtársi közössége tette. Elhatároztuk, hogy a bennünket összekapcsoló **testületi szellemet** az emigrációban is tovább ápoljuk és dicső multunkból mind azt az erkölcsi értéket kimentjük, ami meggyőződésünk szerint alapja kell, hogy legyen leendő működésünknek is.

A hontalanság alatt is híven akarjuk ápolni dicső hagyományainkat és

becsülettel szolgálni Hazánk felszabadításának szent ügyét.

Bajtárs! Gyűjtsd össze a környéken lévő csendőr bajtársakat és néhány bajtársnak küldjétek el a fogadalom szövegét. A kivándorlás folytán Európában soraink mindjobban ritkulnak és az összeköttetés fenntartása egyre nehezebb lesz. Gondoskodni kell egy olyan helyről, amely itt állandónak ígérkezik. Ezért kivándorlás esetén új címeteket az alábbi címre jeltésétek be: Bogyay Kamill, Aldershot, Brompton Sanatorium Frimley Green, Nr. England.

Mozgalmunkhoz való csatlakozástokat pedig az alábbi címek egyikére kérjük: Mátéffy István, Dr. Balló István, Oláh Pál, Passau, Waldwerke Ungarn Lager 13/b, vagy J. Kiss Sándor Grubeweg bei Passau, Ungarische Arbeitskrafte 13/b.

Bajtárs! Arra kérünk, hogy bármerre vesen is a sors, maradj meg magyarnak, tartsd meg gyermekeidet is magyarnak, az emigrációt csak egy elkerülhetetlen rossznak tekintsd, s bármilyen jó körülmények közé kerülnél is, egy percig se mondj le a visszatérés gondolatáról.

Felhívjuk figyelmedet a Graz-ban megjelenő **Bajtársi Levél**-re, melyben bajtársaink szólnak hozzánk. Mindnyájunknak olvasni kell e lapot és ha kivándorlunk, ezen át is ápoljuk és tartjuk a bajtársi kapcsolatot.

A szerkesztőség címe: Ungarische Kameradschaft, Graz, Geidorfgürtel No. 49. Österreich.

Megemlítjük, hogy mi felfektettünk egy **Emlékkönyv**-et, melyben naplószerűen megörökítjük a legfontosabb csendőr vonatkozású eseményeket. Ajánljuk, hogy ugyanezt tegyétek ti is, ott, ahol többen vagytok és dolgoztok a magyar jövőért.

Nyugaton, 1949. Szent István napján.

Dr. Balló István örgy., s.k.
Oláh Pál főtörm., s.k.

Bajtársi szeretettel köszöntünk:
Mátéffy István ezds., s.k.
J. Kiss Sándor főtörm. s.k.

folkusfalvi Folkusházy Lajos
1882 — 1972

Csendőr Bajtársak!

Édes magyar Hazánk bolsevista megszállás alatt sínylődik. Árva népünket kegyetlenül sanyargatják, üldözik és pusztítják, mert keresztény és magyar akar maradni. A vörös terror nemcsak Hazánkban tombol, hanem megsemmisítéssel fenyegeti az egész világot.

Nyugati nagy népei már ráeszméltek a veszély nagyságára és tervszerű védekezés folyik minden vonalon a halálos veszedelemmel szemben.

A védekezés és felszabadítás munkájából csendőrségünknek is ki kell vennie részét.

E szent cél érdekében, mint legidősebb csendőrtiszt, kezembe vettem a vezetést és irányítást.

Meg fogom valósítani, hogy a m. kir. csendőrség fegyelmezetten és egységesen a csendőrségi utasítások és honvédségi szabályok szellemében készen álljon a rá váró feladatok megoldására és végzésére. Szétszórtságunkban a nyilvántartás és összeköttetés létesítése, mint első teendő, folyamatban van. További lépéseink megtételét a helyzet alakulása fogja előírni.

A Magyar Harcosok Bajtársi Közösségével teljes egyetértésben és összhangban működünk.

Testületünkben nincs helye a személyeskedésnek, békétlenségnek és viszálykodásnak. Nincs helye a pártoskodásnak és politizálásnak, mert a pártokon és politikai nézeteken felülálló, az egész magyarságnak érdekeit képviselő közbiztonsági szerv voltunk, vagyunk és leszünk. Hívőbeccsülettel és vitézül teljesítve kötelességünket, nyugodt biztonsággal tekintünk jövőnk alakulása elé.

Sok ezer hősi halált halt és vértanuvá vált bajtársunk hősi emléke előtt mély tisztelettel áldozunk. Emlékük szolgáljon példaképül nehéz munkánk végzésénél. A börtönökben és hadifogságban sínylődő bajtársaink felé hő fohászunkat küldjük, hogy szabaduljanak meg rabságukból.

Testületünk minden tagjának és hozzátartozójának meleg bajtársi üdvözlőlevelet küldöm!

(Megjelent a Bajtársi Levél 1950. évi 15. számában.)

vitéz Király Gyula
1893 — 1979

Kedves Csendőr Bajtársaim!

(Részletek.)

A MKCsBK vezetését 1960. III. 21-ével átvettem. Első kötelességemnek érzem, hogy kifejezzem mély tiszteletünket, hálánkat és köszönetünket igen nagyrabecsült Elődömnek, aki összefogott, összetartott egy évtizeden át életkorát meghazudtoló tettekkészséggel, mérhetetlen szeretettel, tántoríthatatlan magyar szellemben vezetett bennünket és meg nem alkuvó önérettel képviselte érdekeinket nagyon göröngyös emigrációs utunkon. Kívánom, áldja meg a Mindenható Öt hosszú, békés, nyugalmas öregkorral és engedje megérnie, hogy együttérhessünk haza a mi édes Hazánkba.

Már ismertek engem részint személyesen, részint eddigi körleveleimből (1958. VI. 20-a óta MKCsBK közigazgatási vezetőként dolgozott. Szerk.) írásaimból, mégis mostani elhatározásom küszöbén még van hozzátok néhány szavam, hogy tisztán álljak előttetek felfogásommal és követendő utammal.

Vallom, hogy emigrációs életünkhöz simuló rugalmas vezetésnek vagyok a híve. Közéleti embernek el kell készülnie a kritikára és állani is kell azt. A kritika jog és kötelesség azok részéről, akik eddig többet, jobbat tettek a közért és eredményesebb munkát végeztek, avagy többet,

jobbat eredményesebbet tudnak és akarnak is tenni. Ez az építő kritika, azt mindig örömmel és hálával fogadom.

Határtalan örömmel üdvözöltem a hatósági (külföldön való működési) engedélyeket. Hittem és bíztam abban, hogy az ilyen csoportok — helyzeti energiájuknál fogva többet tesznek az összetartás érdekében és segítő bázisai lesznek a többi engedéllyel még nem rendelkező csoportoknak. Várom tehát szeretettel ezeknek a csoportoknak a készségét, hogy résztvesznek a vezetésben és részt kérnek maguknak a közös munkából.

Az emigrációs életben alig van egyesület, testület, ahol fel nem ütné fejét a magyarságtudat legnagyobb ellensége: a közöny. Meglátogattam egyik vagyonos bajtársunkat, aki éppen új házat szentelt. Meghatva tapasztaltam, hogy feleségének nem az volt az első dolga, hogy a szép, új hajlékot részleteiben is megmutogassa, hanem fölvevett az ebédlő asztalról és büszkén felém nyújtott egy csendőrtollforgót és egy fényképet, ahol az ura egy cső. szakaszban bevonult a felszabadított Felvidékre. Mellette álló férje csendesen, de csillogó szemekkel megjegyezte: „Mindenem, amivel Isten megajándékozott egykori csendőr életemnek köszönhetem!”

Felétek sietek kedves Bajtársaim, becsületes magyar és csendőrlélekkel keresem a többi Közösségünkért dolgozni akaró magyar lelket és egy boldog magyar jövőre gondolva kérlek, hívlak, várlak Benneteket.

(Megjelent a Bajtársi Levél 1960. évi 5-6. számában.)

vitéz Kövendy Károly CM.

Kedves Bajtársak!

(Részletek.)

A Magyar Királyi Csendőr Bajtási Közösség Vezetőség nevében igazán szeretettel küldöm üdvözlétemet a nagy világ minden irányába szétszóródott Bajtársainknak abból az alkalomból, hogy az előzőleg beje-

mentett őrségváltás után mi vállalkoztunk arra a feladatra, hogy tovább vizsgáljuk a zászlót Híven, Becsülettel és Vitézül!

Önként vállalt feladatunkat igyekszünk úgy teljesíteni, ahogy azt kiváló elődeink tették! Testületünk fiatalabb generációjához tartozunk s a jelenleg terheltebb munkás hétköznapiok után szabad időnkben igyekszünk teljesíteni a feladatot, végezni Világszervezetünk tájékoztató, nyilvántartási és segélyügyi szolgálatát.

Célunk tehát kapcsolatot tartani Bajtársainkkal az MKCsBK 27 csoportjába és még sok szórványába tartozó azonos világnézetű, azonos nevelésű egy tradíciót őrző m. kir. csendőrrel.

Nem járunk már közel 20 éve egyenruhában, nem hordunk rendfokozatot, nem őrizzük többé Hazánk közbiztonságát. De résztveszünk az emigráns magyar életben, tagjai vagyunk magyar egyházainknak és nemzetközi szervezeteinknek. Ápoljuk nemzeti tradíciókat, együtt maradunk és összetartunk, mert ez saját és közérdek is. Ápoljuk a régi szolgálati tradíciókat, Hőseink és Mártírjaink emlékét, mert ezeket az ellenség által ma is megszállva tartott Magyarország mai vezetői 1945 óta tiltanak és elpusztítottak. Anyagilag is segítjük a rászoruló öreg, rokkant, beteg, valamint munkanélküli bs-akat azok özvegyeit, árváit otthon és az emigrációban.

Mint otthon, úgy az emigrációban is vállelve, szoros bajtársi kapcsolatban haladunk a honvédek világszervezetével az MHBK-val, mert ez is fontos magyar és saját érdek. Az MHBK és MKCsBK önállóságát nem veszélyeztetni, érdekeit nem sérti. Az együttműködés a szenvedő Hazára és az emigrációra is áldásos. Szeretjük az emigrációban felnövő ifjúságunkat és a magyar cserkészmozgalmat és a magyar iskolákat erkölcsileg és anyagilag is támogatjuk.

Ezt csináltuk eddig is, mióta átléptük szülőhazánk nyugati határát. Hisszük, hogy célkitűzéseink további folytatása célt és értelmet ad az MKCsBK-nak mint világszervezetnek további sikeres és áldásos működéséhez.

Bajtársi üdvözléteinket küldjük csoportjainknak és szórványainknak, első alkalommal nevezük meg székhelyeiteket, hogy lássátok, valóban világszervezet vagyunk:

Ausztrália: Quenbeyan NSW, Sydney NSW, Adelaide S.A., Perth W.A.
Európa: Linz Au., Bregenz AU., München, Ny.N.O., Stuttgart, Hildesheim, Utrecht Holl., Svájc, Párizs Fr.o., Tourcoing Fr.o., London Angl.
Amerika: Délamerika: Caracas Ven., Valencia Ven., Sao Paulo Br., Buenos Aires Arg. Északamerika: USA: Detroit Mich., Chicago Ill., New Brunswick N.J., Milwaukee Wisc., Pittsburgh Pa., Buffalo N.Y., Cleveland Ohio. Kanada: Montreal Qu., Toronto Ont., Hamilton Ont., Welland Ont., London Ont., Harrow Ont., Windsor Ont., Niagara Falls Ont.

Végül köszöntjük mindazon Bajtársunkat, akik egyénileg tartanak fenn kapcsolatot a Vezetőséggel és a Bajtársi Levéllel.

Az MKCsBK legfelsőbb vezetője továbbra is vitéz Király Gyula ezredes úr. Az MKCsBK Vezetősége áll 8 kanadai bajtársból, 4 tiszt mind egyetemet, illetve főiskolát, 4 thtts-ből mind öpk. iskolát végeztek.

Bemutakoztunk. Bizalmat kérünk világszervezetünk minden tagjától. A magyarok Istene segítsen terveinkben. Igaz bajtársi szeretettel. Toronto, 1964. szeptember 1-én.

(Megjelent a Bajtársi Levél 1964. évi 10. számában.)

vitéz Vattay Ferenc

Ünnepi üzenet

(Részletek.)

Kedves Bajtársak!

A közelgő karácsonyi ünnepekre és az 1974-ik évre kívánok minden bajtársamnak és szeretett hozzátartozóinak kellemes ünnepeket, jó egészséget és sok szerencsét az új esztendőre.

Karácsonyfagyujtáskor gondoljunk elszakított, vagy már nem élő bajtársainkra, volt előljáróinkra és alárendeltjeinkre. Lépjük át gondolatban az örslaktanya kapuját, nézzünk szét, hogy rendben van-e minden? Járjuk be örskörletünket, beszélgessünk régi ismerőseinkkel, barátainkkal. Írjuk be szolgálati lapunkba, hogy itt jártunk és semmit se felejtettünk.

Kedves Bajtársak! Az idő telik, rohamosan múlnak a napok. Soraink ritkulnak, kor és rangkülönség nélkül megyünk, fogyunk. Addig is bízzunk, mert hit és remény nélkül nem lehet boldog élet. Mi volt magyar királyi csendőrök örizzük meg magunkkal hozott becsületünket, neveinket, gyermekeinket, unokáinkat magyar szellemben, amit elsősorban az édes anyanyelvünkön szívhatnak magukba. Majd ha elfogyunk, s az utó

a Vezetőség elnöke

...arór tagja is elindul az örökkévalóságba, akkor adja át fiának, vagy...
...okájának az MKCsBK jelvényt a megmaradt zászlótartónak.
...Végül nem hangsúlyozhatom eléggé, hogy mindnyájan, kik befogadó...
...házánkban élünk, az MKCsBK alapítóinak szellemében, annak megfele...
...ben ehhez a nagy családhoz tartozunk! Lehetnek nézeteltérések, bán...
...kások, de ezek nem választhatnak el bennünket egymástól. Köreink...
...való kilépésüket távolmaradásukat ugyan nem akadályozhatjuk meg,
...eszküvel megerősített fogadalmunk köt, hogy csapatainkat el nem hagy...
...Multját senki meg nem tagadhatja, ezért legyünk egységesek, ki...
...e földön sorsunk szétszórt.
...szeretettel üdvözöllek Mindnyájatokat, mint a legöregebb tisztai bajtár...
...atok.
...ugaton, 1973. december 12-én.

(Megjelent a Bajtársi Levél 1973. évi 7-12. számában.)

a MKCsBK vezetője.

vitéz Baranchi Tamáska Endre

Kedves Csendőr Bajtársam!

(Részletek.)

Rangidős csendőr bajtársunk 1974. XI. 28-án kelt Tájékoztatójából értesültem, hogy 1974. december 1-ével én lettem a MKCsBK vezetője. Jól tudom, hogy amikor a bajtársaim bizalmából ezzel a magas tisztséggel lettem megbízva, a helyzetem nem lesz könnyű. Bizom azonban minden bajtársam támogatásában és segítségében és így a rám bízott feladatot el fogom tudni végezni.
...szervezetünk, mely a Magyar Királyi Csendőrség emigrációban élő tagjait fogja össze Bajtársi Közösség, Ebben a szóban „bajtársi” igen minden foglaltatik benne. Nem annyira a kényelmes otthonban, a múlt időkben bizonyosodott be, hanem inkább nehéz, komoly időkben tett azt tapasztalni. A harctéren a szovjet haláltáborokban, a ma-

gyarországi kommunista börtönökben, kínzókamráikban, kényszer munkatáborokban, vagy később a megaláztatásokban bővelkedő ún. „szabad életben” érezhettük azt, hogy mit jelent bajtársnak lenni. Történelmünk lapjaira kívánczó kiváló példáknek lehettünk tanui.

Otthon nagy reménységgel gondoltunk a szabad földön élő csendőrbajtársakra. Bízunk mindig abban, hogy ők velünk vannak, értünk dolgoznak és ez adott nekünk éltető erőt arra, hogy reményünket sohasem veszítsük el. Ebben bízva hittünk egyszeri szabadulásunkban. Hittük, hogy a szomorú korszak után fog jönni egy szebb jövő, mely minden igaz magyarnak célja és ezért kell munkálkodnia.

A vasfüggönyön túl a szovjet rabigában ma ez szinte lehetetlen. A szabadföldön élő bajtársak együttes, békés és kitartó munkájában van csak a remény. Legyünk méltók a „Bajtársi Közösség” címünkhöz. Munkálkodjunk együttes erővel, békés egyetértésben azért, hogy a kakastollások becsületét ne csak tovább vigyük, hanem mindig csak emeljük.

Majd ha csak már egy csendőr bajtárs él közülünk, az tartsa magasan zászlónkat, mert ezt kívánja tőle régi jelszavunk:

Híven, Becsülettel, Vitézül!

Most, amikor megköszönöm minden csendőr bajtársamnak bizalmát, kívánok Istentől megáldott kellemes Karácsonyt és egy szebb, szerencsésebb és boldogabb Szabad Magyar Újesztendőt!

Pittsburg, Pa., USA. 1974. Karácsony estéjén,

bajtársi köszöntés
az MKCsBK vezetői

(Megjelent a Bajtársi Levél 1975. évi 1-6. számában.)

Mári Bünlátó:
(Vitéz Oláh-Sajti Lajos)
1980

Vádak, Vádlók és Vádoltak

(A csendőrbajtársak megvilágításában.)

A megmaradt és emigrációba kényszerült csendőrbajtársak régen felismerték, hogy a második világháború után elsőnek feloszlott m. kir. csendőrség gyalázása és előbbi szolgálatuk rosszindulatú bírálata nemcsak megkezdődött, de jelen napjainkban jóval a háború befejezése és testületünk feloszlása után is napirenden van odahaza az Óhazában, mi édes szülőhazánkban. Felismertük azt is, hogy az ellenséges és különböző csúcspontokig felkapaszkodott hazai írók nagy része a tetteinket, szolgálatunkat s így lényegében az egész történelmi multunkat eltorzítva, egyoldalúan és mindenkor a saját céljainknak megfelelően írta le különböző lapjaikban. Bizonyára azért, hogy az időközben felnőtt mindkét nembeli ifjúságunkat (az idősebbeket, akik a csendőrséget ismerék és szolgálatukat elfogadták, — nem tudják) félre vezessék és ezáltal magukat a vörös reflektorok fényébe emeljék.

Tudtuk és tudjuk ma is, hogy ha a szabadföldön élő és még gondolkodni, emlékezni is tudó csendőrbajtársak az idők folyamán kihalnak, — nem lesz többé élő erő, amely az igazságunkat feltárja. Így pedig fenn áll a lehetősége annak a veszélynek is, hogy — a már általunk leírt és összegyűjtött kevés esetektől eltekintve — csak az marad meg a történelem számára, amit az ellenségeink odahaza rólunk rosszindulatból leírtak. Ezek pedig nem válhatnak a dicsőségünkre sem nekünk élőknek, sem pedig a már elhalt bajtársaknak, de még csak az utódainknak sem. Fel kell tehát készülnünk a védelmünkre már most. Minden bajtársnak van élménye, s így értékes mondanivalója is lehet. Mi hosszú időn át az igazság felderítői voltunk s így nem engedhetjük élvezve és beszenyvezve eltemettetni magunkat.

A bajtársak között ismeretes, hogy testületünk felállítása a századfordulóhoz közeleg. Ugyanakkor az is, hogy jubiláló évünket illő módon kívánjuk megünnepelni. Úgy, ahogyan azt átéltük, megbecsültük és a történelem számára átadni kívánjuk. Ebbe a keretbe tartozik az 1976/1. B.L.-ben leközölt „Mátészalka gyászban van” című cikkel együtt jelen leírásom is.

Végrehajtási ügyek szolgálatában.

Úgy odahaza, mint az emigrációban is gyakran hallhattunk ilyen és hasonló kijelentéseket: „a csendőrök elvitték a tehenemet, disznómat”, vagy elhurcolták a bútoromat és olyan kegyetlenek voltak, hogy a fejem

alól kihúzták még a párnát is." Ezek hamis vádak. Terjesztése sokszorosból eredt, de leginkább tudat alatti rosszindulatból.

Tény, hogy szolgálatunk idején a végrehajtás — háborúk alatt pedig a „rekvirálás” is — odahaza közismert volt és rossz híret az emberek szájáról-szájra adták. Tény az is, hogy a veszélyesebbnek látszó esetekben a csendőrség a végrehajtásban — az illetékes főszolgabíró felhívására, de nem saját kezdeményezéséből — pusztán megjelenésével részt vett. Azt azonban már kevesebben tudták és híresztelték, hogy a csendőrség, ha arra egyáltalán szükség volt, csak mint karhatalom lett kivezényelve a végrehajtást eszközölő állami végrehajtó megvédésére. Így nem fordult elő soha, hogy a csendőrség tagjai az említett állatokat tárgyakat megfogták és elvitték.

A végrehajtás nekünk csendőröknek sem volt tetsző dolog, de felhívásunkra kötelességünk volt ott megjelenni. Súlyosbította a helyzetünket, ha végrehajtás éppen egyházi adók behajtása ügyében történt. Ilyen esetekben azonban a csendőrről a sértett minden esetben felvilágosította és sokszor — az illetékes lelkészek közbejöttével — az elhalasztást is kieszközölte. Ha pedig ez már nem volt lehetséges, volt olyan eset is, amikor a járőr fizette ki a behajtandó összeget azért, hogy a végrehajtással járó kellemetlenséget minden irányban elkerüljék. (A csendőrvallásos emberek voltak és kivétel nélkül valamelyik törvényes, vagy törvényesen elismert vallásfelekezethez tartoztak.)

Ifjúságnevelési ügyek szolgálatában.

A két világháború között és az iskolán kívüli ifjúságnevelésben két intézmény volt odahaza a legismertebb. Egyik a levante intézmény, másik a cserkészlet. Mindkettőt törvény hívta életre és működésük katonai ellátásnak számított. Ezt az ellenőrző külhatalmak is felismerték és a trónon anoni guzsbakötésben a „militarizmus felélesztésével” vádoltak bennünket.

A levante intézmény és a cserkészlet az egész ország területére kiterjedt. A cserkészlet azonban főként a városokban működött és így nekünk a csendőröknek a levante intézmény volt az ismertebb. A levanték a munkásságukkal és az elrendelt elővezetésekkel igen sok gondot és munkát okoztak az amúgy is túlterhelt csendőrségnek. Végül pedig, amikor a második világháború végén a nyugatra menekült levanteiket kihallgatták, rólunk így nyilatkoztak: „A csendőrök szedtek össze bennünket és hajtottak ide ki. Mi nem kívántuk elhagyni az országot. Az elhagyásra megkényszerítve voltunk a csendőrök által.” Valótlan állítás és hamis vádak is a csendőrség ellen. Tény, hogy a levanték kevés hányada az oktatás vezetésével alatt önként hagyta el az országot azért, hogy az ellenség elől az életüket mentse. Később kiderült, azért állították így, mert ezáltal előnyöket reméltek. És ezt el is érték. A fogolytáborokban el lettek küldve, ahol kedvük szerint játszhattak, szórakozhattak és jobb ellátásban is részesültek addig, amíg a honvéd és csendőr hadifoglyok elhárítottak, dolgoztak és szenvedtek. Győzött tehát ismét — most a leleményességben rejlik — hazugság az igazság felett. Ifjúságunk mentéséről léve-

mi csendőrök nem kifogásoltuk a tetteiket. Megértéssel és türelemmel hordtuk a terhünket.

Nemzetiségi ügyek szolgálatában.

Németek-svábok. A második világháború közeledése, majd fellángolása idején a hazánkban élő nemzetiségi csoportok felélénkültek, majd egyre követelőbbek is lettek aszerint, hogy melyik csoportba tartoztak. A német követelmények, majd a megszállásunk idején, az ún. népi németek — más szóval a svábok — kerültek előre és követelték az önállóságuk elismerését. Közben pedig a vezetőjük ilyen kijelentéseket is tett: „ha a nemzetiségünk a kivánságunkat nem teljesíti, — vegyék tudomásul, hogy a német csizma nem csak menetelésre való, de rúgásra is alkalmas.” Az illető ezután, hogy a kijelentésének nyomatékot adjon, jelképesen a legerősebb rúgott.

Szlovákok-tótok. A szlovák, más szóval a tótok mozgalma is igen élénk volt. A harctéri balszerencse következtében hátra vonuló német és az előre törő orosz csapatok győzelmei következtében pedig különösen fellángolt. Dühös hévvel még az alföldi kevés tótság is oda vetemedett, hogy Békéscsaba székhellyel külön kis tótországot követeltek, — Szlovákiához átvezető koridorral.

Románok-oláhok. Egyedül a románok, régebben „oláh”-nak is nevezett nemzetiségűek voltak a háború alatt a legcsendesebbek, de Románia átalakulása következtében ők is megmozdultak, sőt Magyarország orosz megszállása idején hátba is támadtak bennünket. Így pedig ők a svábok és tótoknál is rosszabbnak bizonyultak, mivel addig, amíg a svábok és tótok csak követelöztek, fenyegetöztek, — az oláhok támadtak és gyilkoltak. Erdélyben és a határ széleken igen sok csendőr lett az áldozatuk.

Zsidók-izraeliták. Az ország élet-halál harcában a zsidóság sem maradhatott semleges és általunk megvédett. Az országgyűlés megszavazta s így német mintára életbe lépett nálunk is a zsidótörvény. Megszorításokat hozott a számunkra, melyben különböző atrocitásoknak is ki voltak téve. Súlyosbította a helyzetüket, hogy a törvény értelmében a megkülönböztető sárga csillagot kellett hordaniuk. Ugyanakkor azonban a zsidók sem voltak eléggé óvatosak, mivel egy részük — főként a vallásosabb zsidók — a rendkívüli időkben is hosszú szakállt és csigákba göndörített oldalzakállt (az ún. pájeszt) viselték. Így támadások idején egyenesen célpontokká váltak. Védelmük érdekében ezért később gettókba kerültek, ahol elkülönítve és nyugodtabban élhettek.

Mintahogyan általában minden törvénynek van kivételező szakasza, így a zsidótörvényben is feltalálható volt az érdemből származó mentesítés. Ennek alapján pedig az ország több helyén, s így Szolnokon is a zsidók egy csoportja felmentésért folyamodott. A bizalmas felderítéssel és jelentéstétellel a csendőrség lett megbízva. Nyomozóik megállapították és úgy személyi, mint tárgyi bizonyítékokkal is alátámasztották, hogy a folyamodó zsidók között voltak olyanok is, akik az első világháború alatt harci fegyvertényükért vitézségi érdemeket szereztek. Sőt volt

A csendőrség sportjai és versenyei

olyan is, akinek az arany vitézségi érme is meg volt bizonyító okmány nyal. A legszorgalmasabb utánajárással sem lehetett azonban megállapítani állításuk azon részét, miszerint ők a tizenkilences forradalom idején — és annak letörése érdekében — fegyverrel a kezükben újra harcoltak. Tény viszont, hogy ők akkor is fegyvereket szereztek, de azokat csak saját magukat és a vagyonukat védték. A csendőrség a felderítési eredményét az illetékes helyre megtette, de eredménye előttük ismeretlen maradt.

Békében a zsidóság jelenléte az országban a csendőrségnek különösebb gondot nem okozott. Ha ügyes-bajos dolgaik akadtak, azokat a csendőrség — a törvény és fennálló szabályok szerint — mindenkor és egyformán az igazságnak megfelelően intézte úgy, ahogyan más állampolgárokkal szemben is tették. Ha pedig nemzeti ünnepünk volt, mint pl. március tizenötödike, a csendőrség küldöttséggel tisztelte meg a zsidósággot a saját zsinagógáikban. A zsidók ugyanakkor a csendőröket a főhelyekre, az első padsorba ültették. Rabijuk pedig olyan buzdító és hazafias érzésektől áthatott beszédeket mondott, amely dicséretére válhatna bármely honfitársunknak.

A csendőrök észrevették, hogy a hazai zsidóság általában szégyelt (lehetséges az is, hogy csak ámitásból tette), ha őket a nevükön „zsidó”-nak nevezték. Éppen ezért a jelentéseinkben az „izraelita” kifejezés volt szabad használnunk.

A zsidótörvény bevezetése nekünk csendőröknek csak munkatöbbletet, bosszúságot és igen sok esetben súlyos gondot is okozott. A háború alatt a felelőtlen és túlbuzgó személyek a zsidó házak és üzletek ablakait sok helyen bevették, s a zsidókat az utcán és a közös szállító eszközökön is molesztálták azáltal, hogy szakállukat-pájeszukat rángatták, sőt több esetben tettelegesen is bántalmazták őket. Ezek nyomozása szintén a csendőrségre hárult. Súlyosbította helyzetünket később, hogy a gettózáshoz is a csendőrséget vették igénybe. Ezek miatt pedig ellenszenvesek és gyűlölték is lettünk a szemükben. Vádoltak bennünket azzal is, hogy az összeszedésüket és kiszállításukat nem szabotáltuk, sőt azt is a szemünkre vetették, hogy nem védtük meg őket a németekkel szemben. Erre a feleletünk és védelmünk csak ez lehet: azért nem, mert abban az időben már mi is erőtleneke voltunk s így még magunkat sem tudtuk megvédeni a németekkel szemben csak úgy, mint ahogyan más országokban sem tudták. Nekünk csendőröknek a háború alatt oly sok volt a tennivalónk és oly sokat követeltek tőlünk, hogy a szó szoros értelmében elvéreztünk, s így igazsággal állíthatjuk, hogy feláldoztuk magunkat a nemzet oltárán.

Tudjuk, hogy a háború után visszatért és odahaza elrejtőzött zsidók bizonyos százaléka a titkos rendőrségnek lett a tagja és más vezető állásokat is betöltöttek. Igen sokan vettek részt a lakosság közé kiküldött ún. „népi átnevelés”-ben is. Tudunk viszont olyan esetekről is, amikor egyes zsidók a háború utáni csendőrperekben önként jelentkeztek tanúknak és a csendőröket védték. A kéz tehát akkor ismét kezét mosott s így remélhetjük, hogy a jövőben újra együtt dolgozhatunk szülőhazánk és népünk igazi felszabadulásáért.

Cikkemmel kegyelettel adózom néhai NYILASI BÉLA főtörzsőrmester, miskolci hiradó öpk, a csendőrség egyik legjobb allround sportolójának, aki kiváló sportteljesítményével öregbítette a csendőrség hírnevét.)

A testnevelés elősegíti a nemzet gyakorlati céljainak elérését, a testi és szellemi nevelést megjavítja, a közegészség állapotát s a nemzet munkaképességét gyarapítja és fokozza a honvédelem biztonságát. Az I. Világháború és a forradalmak vérzivataros évei után nem remélt lendülettel törni a testi kultúra, a testnevelés. Egyre nagyobb tért nyer az a felfogás, hogy nem elég az ifjúságot megfelelő szellemi kiképzésben részesíteni, hanem elég a sportolás szabályszerű ágait rendszeresen üzni, de hogy valaki egész ember legyen, arra már gyermekkortól nevelni kell. Világszerte ismeretes Junius Juvenalis (A.D. 60-140) római satíráíró jelszava: „Mens sana in corpore sano!”, vagyis ép testben ép lélek. A mai modern világban kivételes gyöngyszemként ragyog az Oral Robert által Tulsa-ban (Oklahoma, USA) 1963-ban alapított egyetem jelszava: „Mind, spirit, body educating the whole man!”

A testnevelést nálunk az 1921. évi LIII. t.c. minden 21 évet még be nem töltött ifjúra kötelezővé tette. A sport bevonult az iskolákba. 1925-ben megalakult a Testnevelési Főiskola.

A sportot nemcsak a forradalom után fölállított honvédség, de a csendőrség is felkarolta. A csendőrségnél a sportot **Szählender Béla** altbgy. cső.fel. vezette be, s ha jól emlékszem 1924 vagy 1925-től kezdődtek meg a csendőrségi versenyek atletika, lovaglás, vívás, úszásban egyéni és csapat versenyszámokban. Ezt folytatta vitéz **Szinay Béla** altbgy., cső.fel., de távozása után, 1936-tól a sportlap főszerkesztésével a csendőrségi versenyek megszűntek. Engedélyezve lett, hogy a sportolni óhajtok polgári egyesületekbe beléphessenek és versenyezzenek.

A csendőrségi sportolás és versenyek mozgatója, irányítója és szervező lelke **Puljer Fülöp** akkori szds. Szählender Béla altbgy. cső.fel. mellé beosztott parancsörtszt, országos sportelődadó, a Magyar Atlétikai Club (MAC) tagja volt. Minden dicséret elsősorban őt illeti. Tisztelettel kell adóznom **Kertész Jenő** ezds., miskolci ker. pk-nak, aki nagy szeretettel és odaadással karolta fel a sportot és annak fejlesztése terén igen sokat köszönhetünk neki. Emlékezetem szerint ő vezette be a kerületnél a síküzemlépést, amit előbb néhai vitéz **Csoór Dezső** g.szds. vezetett, majd én vettem át Miskolcra helyezésem után.

Mindenek előtt le kell szegezmem, hogy több évtized távlatából nehéz visszaemlékezni versenyek helyére, napjára, versenyzők neveire, eredményeire. Különösen azért, mert nem maradt vissza semmiféle irat, vagy parancs. Ezért csak a kimagasló versenyeket, eredményeket és versenyzőket tudom felsorolni. Ettől eltekintve sem kétséges azonban, hogy a vezérlő gondolat és tevékenység következtében milyen nagyszé-

rü eseményekkel gazdagodott a csendőr fiatalság sport-élete.

A sport ugyanis eszméket és eszményeket termelt ki és bebizonyította mind az egyén, mind a közösség életében életképességét. A honvédségi és a csendőrségi versenyek egy kis olimpiászt képeztek a maguk nemében, mert az egész ország területéről összegyűlt versenyzők mérték össze egyéni és csapat számokban erejüket. Ezek az összejövetelek egyben bajtársi ismerkedések, találkozások is voltak.

Már előljáróban kitérek az edzésekre. Az edzés nagy felkészültséget, türelmet és szívósságot kívánt, mert arra csak megszabott határidő lett adva. Ez alatt az idő alatt kellett kihozni az egyénből a lehetőséghez mérten a legjobbat a fel és beállított edzési terv szerint. A vívás elemeiből indultam ki, mely fizikai erővel párosult szellemi tevékenység. A szem nemcsak lát, hanem figyel is, az ész gyors felfogással dönt, ítélik, hogy a kar végrehajtó munkáját mily gyorsasággal, pontossággal párosítsa. Mindig úgy kell edzeni, hogy az edzőnek az egész embert kell néznie és aszerint foglalkozni vele, hogy teljes erőt adjon, de tartalék is maradjon.

A csendőrségi edzések a miskolci kerületnél voltak megtartva, hogy úgy mondjam ott volt az edző-tábor. A kerületektől Miskolcra küldött versenyzőket előbb ki kellett válogatni, hogy alkalmasak-e a kijelölt versenyszámokra. Ha nem, akkor vissza kellett őket küldeni. A megmaradt versenyzőket az atlétika megfelelő ágazatában kellett elhelyezni — amelyre jelentkeztek — aszerint edzeni, s a verseny idejére erejükhöz mérten versenyképessé tenni.

a) Csendőrségi versenyek.

1924—25-ben kezdődtek meg, ha jól emlékszem. Az elsőt a budapesti ker. pság. rendezte meg kiválóan. Megjelent a Kormányzó úr, József kir. herceg, Zsófia kir. hercegasszony és több más magas állású katonai és polgári személy. A lovasmérkőzéseket **Paldt Károly** hu. ezds. a csőhöz beosztott lovaglótanár rendezte a Vérmezőn. Hogy akkor már Kricsfalussy-Hrabár Sándor és vitéz Biró Árpád József fhdgy-ok résztvettek-e rajta, arra nem emlékszem. **Biró** fhdgy. Kont lovával résztvett egyik olimpiáson is. (1941—42-ben az ország díjlovaglő bajnoka volt. Szerk.) Bizonyosan részt vett **Huba (Huber) Ferenc** szds., a kiskunhalasi lovas tanosztály későbbi pk-a. Több cső, tiszt között én díjugratásban vettem részt, de a sövény-vizesárok akadálynál lovammal együtt buktam, s így a versenyt nem folytathattam tovább („kifujtak”).

Az atlétikai versenyeket a Budapesti Budai Torna Egylet (BBTE) Széna téri pályáján rendezték meg, igen nagy közönség előtt. Versenyszámok voltak: 100, 400, 800 méteres síkfutás, magasugrás, súly és diszkoszdobás, valamint kerületenkint 4x100 és 4x400 méteres váltófutás (staféta). A vidéki kerületek tisztjeinek neveire nem emlékszem. A budapesti kerülettől indultak **Marssó Lőrinc**, **Kontra Kálmán**, **Baky László**, **Zsengellér József** fhdgy-ok **Kiss** hdgy. (aki a méneskarhoz ment át) és jó magam.

Szombathelyen a ker. pság rendezésében volt megtartva a vívóver-

seny kard, tör, párbajtör számokkal. Indultak többek között **Kontra Kálmán** ki a törversenyt, **Baky László**, aki a párbajtör, míg **Temesvári Endre** szds. (későbbi cső.fel.) aki a kardversenyben lett első. Vívott még **Zsengellér József** és jó magam, a helyezésre nem emlékszem.

Szegeden a ker. pság rendezésében úszóverseny volt, hol a vízből mentést mutatták be az arra betanított legénység által.

Micskey Kálmán, akkor fhdgy., aki igen jó versenyúszó hírében állott kiváló idővel nyerte a 100 és 400 méteres gyorsúszást.

A debreceni ker. pság. rendezte a mezei futóversenyt 12-15 km. távolságon. Minden kerülettől indult tiszt és legénység is. Én is indultam, s abszolút elsőnek jöttem be.

A miskolci ker. pság. rendezésében folyt le az atlétikai verseny ugyanazon számokkal, mint Budapesten. Itt is valamennyi kerülettől indultak tiszték és legénység is. Itt kaptam ki (saját városomban) **Puljer Fülöp** szds-tól a 400 m-es síkfutásban 1 méterrel. A kölcsönt azonban ugyanott visszaadtam, a 4x400 m-es váltóban győzött az én csapatom, megverve őket 2 méterrel.

Volócz-on (Bereg vm.) még **vitéz Szinay Béla** altbgy., cső.fel. rendelte alapján lett felállítva a csendőrségi sitanfolyam 1939 Karácsony után. Célja oktatók kiképzése kifejezetten hegyi őrsőkön szolgáló csendőrök részére 4 tiszt és 30 fő legénységgel. Az étkezés jó volt, kiadós az őrsön volt megszervezve mind a tiszték, mind a legénység részére. Kiváló hóviszonyok mellett, jó mederben folyt a kiképzés. Kiterjedt nemcsak magára a síoktatásra, hanem a járőr felszerelésére, viselkedésére is, pl. igazoltatás, menete a terephez való alkalmazkodás, hóviszonyok, vaxolás, stb. Voltak kisebb-nagyobb túrák, melyek igen jó hangulatban, vidáman, közmegelegedésre, kedvesen, kedélyesen nagy lendülettel folytak le. Mindig jókedv és öröm sugárzott le az arcokról. Egyszóval mindnyájan szívesen sieltünk, nem érezték robotmunkának. Ez kitűnik a Cső. Lapok 1940. II. 1-i számában gyöngyöshalászi Takách Attila akkor hdgy. „Pillanatfelvételek a volóci sitanfolyam életéből”. (B.L. 1979/1. szám). Úgy tudom, hősi halált halt, legyen emléke áldott, ki mindig vidám volt és kedélye felvillanyozta a sielő társaságot.

Takách Attila vendégelt meg bátyja által Ceylon-ból küldött kiváló ízű és illatu sötétzöld színű teával. Azóta se ittam olyan jót és fölségeset.

b) hadsereg versenyek.

Az első Kaposvárrott volt, mikor Szeőke tbk. akkor ezds. volt a kerületi pk. Csendőrtiszt csak egyedül én vettem részt, mert akkor ott szolgáltam, s a 600 m-es síkfutásban megvertem az akkor igen jó futó hírében álló Horváth Halas hv. fhdgy-ot. Tiszteletdíjként egy súlyos nagy, ezüst cigarettatárcát kaptam, melyet a II. Világháborúban fogságba esve az oroszok vettek el tőlem, csizmámmal együtt. Ők is adtak „tiszteletdíj”-ként helyette egy talpnélküli gumicsizmát. Abban végeztem gyalogló versenyt a kb. 600 km-re fekvő Auschwitz-ban lévő gyűjtő fogolytáborig.

1928-ban Budapesten a Ludovika Akadémia rendezésében folyt le az első öttusa (modern pentatlon) verseny, melyben a csendőrség részéről én

idnultam, s 15 társammal megalapítói voltunk ennek a versenyszámnak. Megnyertem, s így lettem tagja az olimpiai keretnek.

A modern pentatlon — öttusa — megalapítói és első magyar versenyzői 1928-ban.

A csendőrség egyik legszebb győzelme volt 1934-ben, Budapesten, a Sportoktatási tanfolyam (SPOTI) rendezésében megtartott atlétikai versenyen. A 4x400-as váltóhoz 6 csapat állott starthoz, köztük a honvédség krémje a SPOTI csapata. Csapatunk tagjai: **Máté János, Kökény Ferenc, Kerékyártó József, Nyilasi Béla** csendőrök. Eldördül az indító pisztoly. A start jó, egyszerre ugrik ki minden versenyző. Az első 400-on még mind együtt vannak, a másodikon már nyúlik a mezőny. A SPOTI valamivel elől van, s utána a csendőr. Az utolsó 400-nál néhány méter előnnyel vált a SPOTI, mikor indul a csendőr csapat utolsó embere **Nyilasi Béla**. Minden erejét megfeszítve rákapcsol és fut, mint egy automata, s a célban 2 méterrel győz! lélegzetviasszafojtva mondja a két polgári időmérő és célbíró, hogy országos rekord beállításával győz a csendőrség csapata. Persze nagy a meglepetés. Idegeim még vibrálnak, nagy kő esett le a szívemről, s roppant boldog vagyok, nagy az öröm. Csapatommal összeölelkezem, s irigykedve néznek ránk.

Magasugrásban **Osztopányi János** csendőr indul és győz 186 cm-rel, aki Dunántúl és Alsó-Ausztria között lefolyt mérkőzésen a magasugrás válogatottja volt.

Pisztolylövésben a Nagytétény-i lőtéren **Solymosi András** első díjat nyert.

400 m-es síkfutásban első **Nyilasi Béla**, ki egyben Északmagyarország bajnoka is.

Miskolcon, a hadtest atlétikai versenyeken is indult a csendőrség csapata: **Tari István, Tóth József, Vajk Géza, Vida Albert, Máté János, Kerékyártó József, Nyilasi Béla, Cagány Sándor, Szabó Ferenc** csendőrök, akik míg miskolci iskolánál, szárnynál, vagy osztálynál szolgál-

tak, a Miskolci Atlétikai Club-nak tagjai voltak. Ha megjelentek a versenyeken „ROHAMCSAPAT”-nak nevezte a honvédség.

Lilafüreden megrendezett járőrversenyen a csendőrség csapata: **Tari István, Máté János, Tar János, Kurucz Géza** csendőrök, s én a jv. Felszerelés: Leg-nek hátibörönd, köpeny, karabély, 40 éves, kenyérzsák, vízzel töltött kulacs, sebkötözőcsomag. Jv-nek pisztoly, hátizsák, vízzel töltött kulacs, rajta köpeny, sebkötöző csomag.

A táv első harmadában lövészet 100 m-en lövészárokból mozgó 8 citromsárga léggömbre. Az éppen maradt léggömb hibapontnak számított. Fejenként 5 töltényt lőhetnek. Ez alkalommal Kurucz Géza kimerült és nem bírta a távot, főszerelését elosztották. Máté Jánosnak síje eltört. Ha ez nem történik, a lesikló versenyen első lehetett volna. Így hatodik helyezést értünk el.

1934-ben ugyancsak Lilafüreden, ugyanez a járőr indult azzal a különbséggel, hogy Kurucz helyett **Wisky Zoltán** cső. lett beállítva. A negyedik helyezést értük el.

Az 1935. évi síverseny Mátraházán lett megtartva. A járőr tagjai: **Nyilasi Béla, Kerékyártó József, Bakos János, Wisky Zoltán** csendőrök, jó magam mint jv. Jó kiadós tempóval indulunk. Lövészetnél 1 léggömb állva maradt, a kiszabott tölténymennyiséget felhasználtuk, menni kellett. A hibapont miatt erősebb tempót diktáltam, mikor is Bakos rosszul lett. Úgy kellett hóval feldörzsölni. Átvettem karabélyát, lőszerét, tölténytáskáját, míg Nyilasi háti böröndjét és kenyérzsákját. Bakossal együtt, szabályszerűen együttartva érkezünk be a célba. Eredményhirdetés: Abszolút első helyezés! Megvertük a SPOTI válogatott csapatát!

A győztes járőr Mátraházán 1935-ben a síversenyen:
balról jobbra: Thassy-Plavernszky Ferenc szds., Nyilassy Béla, Kerékyártó József, Bakos János és Wisky Zoltán csendőrök. Idő 20 km-en 3 óra 12 perc.

Közöttünk hatalmas öröm, lelkesedés, nagy éljenzések, kézfogások, fotografálás és gratulálás. Igen ám, de Gömbös Gyula miniszterelnök és H.M. nem adja ki a csendőrségnek járó nagy tiszteletdíjat, a másfél

méteres bronz díszkoszdobó szobrát — azzal, hogy mi csak vendégek voltunk a versenyen. Ha Bakos nem lesz rosszul, még jobb időt is tudtunk volna elérni.

A tiszti futó versenyben, hol a terepismertetés után kellett vaxolni, függően a hótól, a versenyzők szinte dugva vaxolnak, nehogy azt egy versenytárs ellessesse, elég jól vaxoltam. Bár a felfelé menetnél kissé visszacsúsztam, mégis jól ment minden: megnyertem a versenyt.

Indultam a lesikló versenyben is a Kékes tetőről le 2 km. távolságon, cél a mátraházai tiszti üdülő. Bár országos hírű nagy menők is voltak a hv. és rep. tisztek között, gondoltam 5. vagy 6. helyezésre. A cél előtt 25?-300 m-rel földes részre szaladtam, elestem, eltörik a bokám, de befutok a célba féllábon is. Rögzítő kötést kapok, otthon megröntgeneznek: bokatörés, begipszeltek. Utókezelésre a Budapest-i gyógyfürdő-kórházba utaltak be, hol Szinay Béla altbgy., cső. fel személyesen látogatott meg. A versenyző járőrt cső. fel-i parancsban megdicsérte, s én gratuláló levelet kaptam tőle.

1936 évben ugyanaz a járőr, ugyancsak Mátraházán újból megnyeri az első díjat. A ho. járőrök már üdvözlik, s elismerik, hogy a tavalyi győztesek nagyon tudnak.

c) Polgári versenyek

Minden évben Budapesten és nagyobb városokban, főleg hadtest-székhelyeken megrendezték a Kegyeleti Stafétát a háborúban elesett hősök emlékére. Irgalmatlan sok egyesület vett részt. Polgári alakulatok, honvédség, csendőrség, rendőrség. Budapesten a Vérmezőtől a Ludovika Akadémiáig terjedő útvonalon folyt le. Hogy hány ember váltott, nem tudom. A leghosszabb volt a Vérmező-i, 800-900 méter. Míg aktív sportoló voltam ezt a távolságot minden évben én futottam. Később Nyilasi Béla vette át.

Nagy polgári egyesületeket is beleszámítva a csendőrség csapata mindig a honvédség előtt 4.—5. helyen végzett.

A magam részéről először a Miskolci Vasutas Sport Clubban voltam, később én is a Miskolci Atlétikai Club színeiben versenyeztem, míg Budapesten a BBTE tagjaként indultam majdnem minden versenyben. Egy ízben a 200 m. gátfutásban országos bajnok voltam. Budapesten elért szép eredményeimet Pericht Rudolf edzőnek köszönhetem, aki a budapesti bombatámadások alkalmával hősi halált halt. Emléke örökké él.

Honvéd sportügyességi jelvényekkel ellátottak.

(Rendfokozatok a m.kir. Csendőrség 1944-re kiadott zsebkönyvéből.)

a) Tisztek

Sportbajnoki jelvény: Dr. Frater Gyula szds., vitéz Karsay Elek fhdgy., vitéz Kiss László alez., Dr. Mezlényi Egon szds.

Nagy honvéd sportügyességi jelvény: András Gyula örgy., Beodray Ferenc alez., Börzsönyi Mihály alez., Dalmy Ádám szds., Farbaky József edzs., vitéz Gaál Lajos alez., vitéz Halmy József edzs., Kontra Kálmán alez., Körmöczy Nándor g.szds., Dr. Malonyai László szds., vitéz

Márssó Lőrinc alez., vitéz Megay László örgy., Örendy Norbert alez., Palfy Sándor alez., vitéz Péterffy Jenő alez., Porubszky György alez., Régnér Dániel g. hdgy., Rieger Mihály g. őrnagy., vitéz Szathmáry Károly szds., Tarnó Gyula fhdgy., Say József g. alez., Dr. Székessy István örgy., Tavassy Lajos alez., Dr. Toldi Árpád edzs.

b) Tiszthelyettesek és legénység

Sportbajnoki jelvény: Osztopányi János főtörm.
Nagy honvéd sportügyességi jelvény: Balogh János I. főtörm., Bozsik Sándor cső., Czuczai Béla főtörm., Cserjési József cső., Csigai István cső., Erdélyi János főtörm., Fagyal József főtörm., Gyimes Márton főtörm., Hatos József cső., Honos István örm., Hordós István cső., Hornyák István cső., Horman József cső., Hugai István fvsz. örm., Huszár Elemér cső., Kápási Ferenc cső., Keresztes Andor szv. alhdgy., Koronkai József főtörm., Ludányi Endre töröm., Madarasi Miklós cső., Márton Bálint fvsz. főtörm., Németh János V. főtörm., Pázsit Lajos alhdgy., Rác Imre cső., Rác János törm., Ribáry László főtörm., Sáska Imre cső., Ser Ferenc cső., Söptei József cső., Szabó István X. Főtörm., Szederkényi Ferenc cső., Szelényi Gyula cső., Toronyi István örm., Vértes György alhdgy., Vincze Dezső szv. főtörm.

Kis honvéd sportügyességi jelvény: András Mihály cső., Ádám Jenő főtörm., Bartha József cső., Bánhalmi Mihály cső., Bányai József főtörm., Becsik Vendel cső., Bende Ferenc cső., Bereczky Árpád cső., Bertók Pál alhdgy., Bingyu Sándor cső., Burai János cső., Butor Aladár szv. főtörm., Csapó József főtörm., Csiszér Gyula cső., Dragomér Dezső cső., Dulai János cső., Farkas István cső., Fekete József törm., Fekély József cső., Gallai István cső., Gergely Imre cső., aGergely Pál cső., Harangozó László cső., Hámori Vendel cső., Hegedüs János prbcső., Kardos József cső., Kovács Jenő I. főtörm., Kurkó Ignác cső., Lukács János cső., Major Endre cső., Merényi György örm., Mészáros Menyhért cső., Molnár János VII. cső., Monori István cső., Monostori Vilmos cső., Pál Zoltán cső., Román József cső., Száfta Lajos cső., Szilágyi Imre cső., Tamás János cső., Vadász László cső., Varga Bertalan cső., Varga József II. cső., Vida Márton alhdgy., Vig Imre törm.

Megjegyzés.

Végezetül gondtalan gyermekéveimből szeretnék idézni. Ez a fiatal gyermekkor nevelt sportemberré. Faluról kerültem Kassára, a Jászóvári Premontrei Rend gimnáziumába, mint egy vad, fékezhetetlen, szeles csikó, s nehéz volt tanárainnak megzabolázni. Végül is betörttem. (Utána az élet még több szenvedést rótt rám, 7 év szovjetorosz fogság, Kazinc-Barcika, ÁVÓ, Eger stb. úgy, hogy nagyon is betörttem.) Kassán, mivel jó nyujtó és korlátornász voltam, Kmetykó tanár, Miskolcon Kuharik tornatanárom kedvence voltam. Nyujtón válogatottja lettem a róm. kath. Gimnáziumnak. Otthon a lóhoz is hozzászoktam. Sok

baja is volt jó Anyámnak, meg Édesapámnak, mert hol a ló, hol a puskák, hol meg az őrvényes Tiszában való úszkálás volt a baj.

Édesapám a Jászóvári Premontrei rend szabolcsi nagygazdaságának volt kezelője mint tisztartó-gazdatiszt. Ebben a gazdaságban volt a Lipicia ménes, s az arabs mének (Shagyák) összpontosítva. Ezeket mi gyerekek a lovászokkal együtt, különösen a nyári szabadságok alatt lovagoltuk. Ha lehetett volna, rajtuk is háltunk volna. Itt hajtották be Takács Menyhért prépost és mások négyes és ötös fogatát, melyek részt vettek Rákóczi hamvainak hazahozatala alkalmával a menetben.

Így lettünk mi lovas fiókákból sportemberek. Imre bátyám, ki hősi halált halt, fia diák korában a legjobb sífutó volt, s ifjúsági győzelmeiket aratott. Ma Budapesten él, s boldog nagyapa. Legidősebb nővérem fiából K.Z.-ből tüzértiszt, champion lovas, lovaglótanár, Mária Nosztrán 6 évet húzott le, '56-ban kimenekült. Ma Bécsben, mint emigráns tüzértábornok lovasítja a széket. Másik nővérem fia Tibor, tüzértiszt, részt vett Laci bátyjával együtt a Ludovikás Ellenforradalomban. Románelli Guidó olasz ezredes mentette meg őket az Oktogon téren felállított bitófáktól. Tibor unokaöcsém, az I. Világháború után magánvállalkozó lett, '56 után menekült ki, s Venezuela után Kanadában telepedett le családjával. 1980. II. 14-én hirtelen meghalt. Bátyja, László unokaöcsém, mint rendőr főtanácsos fejezte be pályafutását. A kommunizmus alatt hol itt, hol ott kapott munkával tengette életét. Sok szenvedés után halt meg rákban Budapesten.

Családom minden tagja sportol, s már a dédunokáim is síelnek. Részemről, az Isten különös kegyelme folytán, még mindig síelek és vívok hol karddal, hol az étellel.

Jánássy-Megay altábornagy átadja az első díjat Thassy-Pidvenczky Ferenc miskolci csendőrszázadosnak

Feljegyzések, Körlevél, Visszaemlékezések

Feljegyzéseimből

(Részletek.)

vitéz Vattay Ferenc

I.

1910-ben neveztek ki az ország legkisebb vármegyéje székhelyére, az Ugocsa megyei Nagyszőlősré csendőr szakaszparancsnoknak. 1914. VI. 28-án, úgy emlékszem egy szép, nyári vasárnapon történt, hogy a napos csendőr futva jött ki lakásomra úgy 11 óra körül, s jelentette, hogy Budapestről keresnek telefonon. Vásárhelyi belügyminiszteri osztálytanácsos közölte velem, hogy ma reggel Szarajevóban meggyilkolták a trónörökös, Ferenc Ferdinánd főherceget és feleségét. Kérte, hogy a hírt közöljem báró Perényi Zsigmond belügyi államtitkárral, s hogy azonnal térjen vissza Budapestre. Perényi a déli vonattal el is indult. Így lettem a vidéki csendőrtisztek közül valószínűleg az első, aki megtudta a gyász hírt.

Július 1-vel Miskolcra helyeztek át 2. szakpk-nak. Alig voltam azonban néhány napig otthon kirendeltek Nagybereznára (Ung. vm.) határszolgálatra. Innen Galiciába vittek, az orosz arcvonalba, Skoléba, az 55. gy. ho-hoz, majd Stryj városába a 130. gy. dd.pk. Watosinszky ezds. mellé parancsörtisztnak egy lovascsendőr szakasszal. Parancsokat vittünk egyik ország-tól a másikhoz. Az ellenség támadása már megindult. Éppen pk-om

háp-ján tartózkodtam, amikor a kolozsvári 51/II. menetzlj. pk-át, a hamuszürke hajtókájú Turnherr örgy-ot hozták hátra sebesülten, mi alakulatánál válságot eredményezett.

Watosinszky erre parancsot adott, hogy vegyem át a zlj. pság-ot és csináljak rendet. A megjelölt irányba nézve láttam, hogy messzebből egy csukaszerűkeruhás rajvonal tart elénk. Miután a csendőrségnél abban az időben sötétzöld egyenruha volt rendszeresítve, odafordultam a szintén törzshöz tartozó tartalékos hdgy-hoz, hogy cseréljünk köpenyt, mert most nekem kell a csukaszerű, nem neki. Mikor megtörtént, azonnal a visszaözönlők felé futottam, s kardot rántva, az ellenség felé mutatva „Állj, feküdj!”-öt vezényeltem. Az arcvonalat megállítottam, a kötelékeket rendeztem és velük a védelemre berendezkedtem. Később még alám rendeltek két Landwehr századot is és előnyomulásra kaptam parancsot. Csoportommal megakadályoztam a ho. körülkerítését, s biztosítottam annak rendezett visszavonulását.

Harctéri alkalmaztatásom azonban mindössze 4 hétig tartott, mert zlj-amat, melynek létszáma igen lepadt összevonták egy Landwehr zlj-jal, engem pedig Szolyvára vezényeltek távbeszélőtiszti szolgálatra, honnan hamarosan bevonultam alakulatomhoz Miskolcra. 1916 tavaszán hozta a Rendeleti Közlöny, hogy a 3. osztályu Katonai Érdemkeresztel a hadidiszítménnyel a kardokkal tüntettek ki.

1818 őszén, miskolci 2. szakaszom örseit szemléltem, mikor elért a forradalom. Itt kaptam a szárnytól a parancsot, hogy szemlémet szakítsam meg és vonuljak be. Azonnal fölkerestem Zsóry főszolgabíró, de ő még hírét se hallotta a forradalomnak. Tőlem tudta meg. Miskolcra való visszaérkezésem után intéztem tovább szakaszom ügyeit. A budapesti III. cső. kerülettől alig kaptunk valami rendelkezést. Ügyködtünk minden felsőbb tájékoztatás nélkül. Vezénylések útján erősítettük vagy gyengítettük az őrsöket a befutott jelentésekhez képest. Közben bevonult Patáky Károly fhdgy. a Bielitz-i tábori csendőrsztagtól, így Lipcsey örgy. sznypk-kal együtt hárman voltunk tiszték.

A harctérről visszaözönlők részéről a rendbontások napirenden voltak és fokozódtak. Megtörtént, hogy az emődi öpk. tőlem, szapk-tól kért parancsot, hogy használjon-e fegyvert? Azt válaszoltam, hogy a szabályzatnak és a helyzetnek megfelelően csak a helyszínen lehet megítélni mi a teendő. Saját felelősségére kell döntenie. Nagyobb rendbontás azonban s így fegyverhasználat nem fordult elő.

Jellemző egyébként az akkori helyzetre, hogy 1919-ben, az ún. Lánchidi csata idején, a rendőrség a tüntető tömeg Várba való felmenetelét tüzzel akadályozta meg. Ekkor történt, hogy Lukachich altbgy. Budapest városparancsnoka a királyhoz Bécsbe kérdést intézett, hogy lövessen-e? A király nem-mel válaszolt. Lehetséges, hogy a király nem, de Lukachich tudta, hogy a budai Vár laktanyájában együtt van egy teljes ütőképes bosnyák zlj. Ez zártrendben vonult át később Budapest utcáin a vasut állomásra, hogy szülőföldjükre hazatérjenek.

Ha már az elhatározások kérdésénél tartunk, fel kell sorolnom még egy esetet. Az 1848-as októberi forradalmak idején a délvidéki határörpk. Molináry öntevékenyen elhatározta, hogy a fölkelők Zágráb felé való

előnyomulásának csupán a határőralakulatokkal gátat fog vetni. Azonnal szponosítást rendelt el és a felkelőket rövid, de heves harcokban leverte. Erre vonatkozólag Molináry, a későbbi tábornagy mondotta, hogy büszkébb arra volt, hogy I. Ferenc József király őt a későbbi kihallgatáson azzal tüntette ki, hogy azt mondotta: „Ami engem különösen megörvendeztetett az az volt, hogy nem is kérdezett előbb, hogy mit csináljon... de cselekedett!” Érdemes a három példán gondolkodni.

1918. október 31-én nagy kihatásu esemény történt, mely bennünket csendőröket mélyen érintett. Gróf Tisza István miniszterelnök budapesti meremina uti lakásába fegyveres katonák hatoltak be és őt mint háborús bűnösöt kérdőre vonták. Ő bátran felelt, mire azok felesége jelenlétében lötték és eltávoztak. 1914-ben a koronatanácsban Tisza István volt az egyetlen, aki a háború megindítása ellen érvelt. Még fájdalmasabb volt, amikor hallottuk, hogy háza akkor már csendőri őrizet alatt állott. Ez a különítmény a Budapesten felállított karhatalmi tartalékhöz tartozott. Az is szomorú tény, hogy a merényletet megelőzően maga gróf Tisza kérte a karhatalom visszavonását, s addig is amíg arra intézkedés nem érkezik, annak tartózkodási helyét az épület alagsorában jelölték ki. Így történhetett meg, hogy a gyilkosok egyenesen és háborítatlanul jutottak szobájába. Ha a csendőrök őrseget állnak, az esemény egészen másképp folyt volna le.

Ugyanezen napon Károly király Schönbrunnból telefonon Károlyi Mihályt nevezi ki miniszterelnöknek, majd XI. 13-án az államügyek intézésétől visszavonult. 16-án Károlyi feloszlatta az országgyűlést és népközlársasági elnök lesz. December 10-én Kun Béla lép előtérbe és megjelenik a Vörös Újság.

1918 év végével már a fegyelem lazulásának jelei mutatkoztak, főleg Budapesten, az irodai szolgálatot teljesítők között, ahol mozgalom indult meg az altiszteknek tisztviselőkké való átminősítésére. A fegyelem fenntartására és megerősítésére a kerületi pság-ok küldöttségeket szerveztek, melyek a szárny székhelyeken felvilágosító előadásokat tartottak. Mi a részes idöket nagyobb fegyelembomlás nélkül vészeltük át.

1919. III. 20-án a forradalmi kormányzótanács elnöke Kun Béla lesz és kihirdetik a statáriumot. Megalakítják a vörös őrsegeket és megkezdődik a bolsevista terror.

Április elején a budapesti kerülettől rendelkezés érkezett, hogy engem az Egerben felállítandó Vörös Örkörülethez vezényelnek. Ott új szolgálati esküt nem tettünk, nem is követelték. Látván a lehetetlen helyzetet május 1-én Stolzenberger Vilmos szds., örkörületi helyettessel elhatároztuk — miként azt már sok más csendőr megtette — visszamegyünk Miskolcra. Az utat két napos gyaloglás alatt meg is tettük, de eredeti beosztásomat ott persze nem kereshettem föl. Két napi otthontartózkodás után Stolzenbergerrel együtt Kassára utaztunk, hol nem volt kommunizmus. Ott találkoztunk a többi tisztékkel Justh Endre, Lábady Kálmán ezds-ekkel, Tomory Endre szds., Jászay fhdgy-gyal. Elhatároztuk, hogy Ausztrián keresztül utat keresünk a szegedi mozgalomhoz. Május végén elindultunk vonaton Csacza felé. Augusztusban Thurzó-látván egyik barátunknál hallottuk, hogy Kun Béla átadta a hatalmat a

szocialistáknak és megszökött. Megalakult a Friedrich kormány. A hírhallatára visszaindultunk Kassára, s onnan mindnyájan igyekeztünk régi beosztásunkba, én Miskolcra. Valamennyi bs-amat a régi rf-tal találtam. Itt értesültem a szomorú hírről, hogy felügyelőnk Fery Oszkár altbgy-ot két tisztjével együtt megkínzás után megölték és tetemeiket a Dunába dobták. Nekifogtam régi munkámat végezni. Az volt a benyomásom, hogy mindenki örült, hogy a kommunizmusnak vége van és házkodással tekintettek a jövő elé.

1920-ban elkövetkezett az eskütétel napja Kormányzónkra. Azt a parancsot kaptam, hogy a helybeli és az őrsöktől bevont csendöröket zlj-be összevonva vezessem eskütételre. Öltözetünk meglehetősen vegyes volt. Ezért szakaszon belül igyekeztem valami egyöntetűséget teremteni. Az egyik szakasz békebeli sötét ruhában, tollas kalappal, a másik tábori egyenruhában tollas kalappal, míg a harmadik tábori egyenruhában tábori sapkával sorakozott. Így azután csak az utolsó szakasz volt csak ugyan vegyes öltözetben. Persze ezt csak azzal tudtuk elérni, hogy a bártársak egymás között addig csereberéltek, míg a szakaszok azután kialakultak.

Az eskütétel Miskolcon a Rudolf laktanyában folyt le tábori mise keretében Nagy Pál vezds. a honvédség főparancsnoka előtt. Szívesen gondolkodok erre vissza, hiszen ez volt első és egyben az utolsó alkalom is, mikor csendőrzászlóaljnak háromszori dísztüzet vezényelhettem. Az ünnepség díszmenetben való elvonulással ért véget.

Eskütételhez összpontosított csendőrzászlóalj
1920-ban Miskolcon, a Rudolf laktanyában.

1921-ben a miskolci csendőriskolának lettem a pk-a, hamarosan Inotára vezényeltek (Veszprém vm.) négy napos rohamtanfolyamra, hogy az ott elsajátítottakat a csendőriskolánál honosítsam meg. Ezzel az iskolával vezényeltek ősszel, a soproni népszavazás idején, mint karhatalmi századot Fertőszentmiklósra. Október 20-a volt, mikor este 8 óra után repülőzugást hallottam. Másnap tudtam meg Besser Béla szds. barátomtól, hogy Károly király érkezett vissza a királynéval Dénesfára és hogy az Osztenburg zlj-jal, mely csendőrzlj-nak volt leplezve megindult Budapest felé. Amit mondott, az igaz volt. Aznap este 6 órára Bezerédy hu.ezds. ápk. a templomba rendelte a helyőrség csapatait eskütételre, hogy esküdjünk föl a királyra. Telefon, távirat zárolva volt, magamra voltam utalva. Nem csodálható, ha azt írom, hogy ez volt életem legnehezebb helyzete. Századom fegyelmezetten volt kezemben. Letettük az esküt, illetve megújítottuk azt Károly királyra. Néhány nap múlva ugyanez az ápk. megint berendelt bennünket, hogy újítsuk meg eskünket a Kormányzóra. Ezt is megtettük. Nehéz volt a helyzetet csendőreimnek megmagyarázni, de azok fegyelmezetten végighallgattak és az újabb esküt is letettük. A cső.fel. később igazoló jelentést rendelt el, de az ügynek folytatása nem volt.

Néhány nap múlva az entente csapatok Sopronban, a népszavazás befejeztével ünnepélyes fölvonulást rendeztek. Vegyes érzelmekkel néztem végig díszmenetüket. Az angol és francia csapatok menetütemben, míg az olasz hegyivadászok (bersaglieri) azt futólépésben hajtották végre.

Ezzel az iskolámmal, mint csendőr díszszázad résztvettem egy Vérdmő-i díszszemlén is a Kormányzó úr előtt egy két zlj-os csendőr ezred kötelékében. Addig csereberéltük megint a ruházatunkat, hogy végül is a század a régi díszben, egyöntetűen, méghozzá fehér kesztyűben állhatunk ki a díszszemlére. Nagy segítségemre volt Pelényi (Poschner) Ferenc alhdgy., az iskola szolgálat vezetőjének szorgalma és kiváló hozzáértése. A díszmenet várakozáson felül sikerült, különösen, mikor a közönség részéről olyan megjegyzésekről értesültem, hogy a fehérkesztyűs század díszmenete volt a legszebb.

II.

1922-ben mint századost az akkor felállított újra számozott miskolci VII. csendőrkerület törzséhez osztottak be, mint előadótisztet. 1923-ban azonban áthelyeztek Budapestre, mint szervezési és kiképzési előadót, a B.M. VI-c. osztályába, mely a H.M. csendőrségi osztályának volt a folytatása. A huszas évek végén, talán 1928-ban történt, hogy Pinczés Zoltán barátom, a későbbi vörgy. a B.M. Csendőrségi VI-b osztályából átjött hozzám, aki már akkor a H.M. VI-c osztályában voltam előadó. Lehangozva közölte, hogy értekezletre kell mennie, melynek tárgya az államrendőrség hatósági területének kiterjesztése Gödöllőig. Ebben az esetben ezen a területen lévő csendőr őrsök elvesztenék létjogosultságukat. Tenni kell valamit, mondotta. Erre elhatároztuk, hogy az én osztályvezetőm, Fischer József tbk. hozzájárulásával átmegyünk a H.M. szervezési osztályába és ott vitéz Falta László vk. ezredest kérjük meg, hogy képviselje

a csendőrség érdekeit. Ő meg is tette. Az értekezleten, melyen mi is jelen voltunk, kijelentette, hogy jelenleg nem közölhető indokokból a H.M. nevében nem járul hozzá az elgondoláshoz. A kérdés ezzel véglegesen lekerült a napirendről.

Pinczés Zoltánnal továbbra is szolgálati kapcsolatban maradtam, s együtt vettünk részt külföldi tanulmányutakon. 1926-ban Nemzetközi Rendőr kiállítás volt Berlinben, s ezen részt vett a csendőrség is. Kiállítottunk egy teljesen felszerelt gyalogsendőrt (babát), kiképzést ábrázoló grafikonokat, képeket és könyveket. Az anyagot Pinczés Zoltán gyűjtötte össze és rendezte el, míg a szervezést és a kiképzést ábrázoló grafikonokat én készítettem el. A kiállítás megnyitásán Orbán László ezds. és én vettünk részt, ott voltunk az azt követő tanácskozásokon, s megtekintettük a Berlinton keletre lévő Küstrin-i csendőrsöt, s jelen voltunk a napi foglalkozáson.

Körülbelül két év múlva, a B.M. VI-c osztályban kezdeményeztem egy javaslatot. Alapja: A H.M. szervezési osztálya közölte, hogy Ausztriában a csendőrségnél nyomozó alakulatokat állítottak föl. Miután mi ilyennel még nem rendelkezünk, javasoltuk, hogy egy bizottság, tanulmányi út erejében a már működő alakulatokat tanulmányozza. Az osztrák kormányval való letárgyalás után Szopkó Viktor ezds. a tanulmányi bg. elnöke, a B.M. részéről Pinczés Zoltán, a H.M. részéről én kerültünk kirendelésre. A tanulmányút a Wien mellett működő nyomozó alakulatokat, főleg a technikai berendezésüket (mellyel a vidéki őrsöknek segítségükre) továbbá a tiroli Erl községben lévő őrsöt érintette.

További külföldi tanulmányút — melyen én nem vettem részt — Brüsszelbe, Párizsba, és Londonba vezetett. Nemesszeghy László ezds. Pinczés

Szemle és díszmenet a Vérmezőn 1921-ben.

Zoltán és ha jól emlékszem Kisfaludy-Stróbl Pál vettek részt ezekben. Tudok róla, hogy még volt egy külföldi kiküldetés, melyen Olchváry Milvius Attila vett részt, de ennek részleteit nem ismerem (Varsó, Lengyelország. Szerk.) A tanulmányutak után szerkesztette meg Pinczés Zoltán a Nyomozó Utasítást és a Törvényes Rendelkezések c. kézikönyvét. A „Szervezeti és Szolgálati Utasítás a m. kir. csendőrség számára (SZUT) szintén Pinczés Zoltán átdolgozása. A „Csendőrségi Ügyviteli Szabályzatot (CSÜSZ) a B.M. VI-c osztályában én állítottam össze.

III.

Az első világháborúból az alábbi hősi halottakra emlékszem:

Balogh András hdgy., hátszegi (Hunyad vm.) csendőr szakaszpk. az orosz harctéren halt meg a Hazáért.

Máté Lajos cső., a balázsfalvi (Alsó-Fehér vm.) őrs tagja betörőkkel vívott harcban halt meg a közbiztonságért.

Domby Sándor szds., szombathelyi sznypk. 1914 őszén harctéri csapat-szolgálatra jelentkezett. Mint zljpk., zászlóalja élén roham közben az orosz harctéren hősi halált halt.

Sáromberki Ziegler Károly fhdgy., az ökörmezői (Máramaros vm.) határbiztosító tábori csendőr különítmény tagja egy kozák járőrrel keveredett harcba és elesett. Apja, ugyancsak Károly, vörgey., a Szt. Korona Országaihoz tartozó csendőrség felgyelölője volt 1908—1911-ig.

Fliesz György fhdgy. az 1905-ös évfolyamba tartozó hadapród hadnagyi rf-árol mondott le, hogy a csendőrséghez próbaszolgálatra felvehető legyen, harctéri csapatszolgálatra jelentkezett, az orosz harctéren halt hősi halált.

„... Mindannyiszor, amidőn az őrszlaktanyákban a feketekeretes képek előtt megállok, mindig átérzem azt a kötelességet, melyet ezek a hazájukból kiszorított hontalan Emléklapok rónak reánk. Kötelességünk minden erőnkkel azon munkálkodni, hogy ma itt, csak papíron őrizhető emlékeztető sorok aranybetűkkel, márványba vésvé annak a csendőrlaktanyának a falára kerüljenek, ahonnan hőseink a kötelességteljesítés nagy és magasztos útjára elindultak. Kell, hogy elvigyük az északi Kárpátok hegyes, völgyes, az erdélyi havasok erdőborította, a Délvidék aranybúzatermő és nyugaton pedig az Alpok lejtjeihez tartozó hegyes-dombos magyar csendőr állomásokra...” Isten adja, hogy úgy legyen!

(Részlet 1937. II. 14-én Székesfehérváron mondott beszédemből.)

Körlevél

a 100 éves m. kir. Csendőrség alapítási évfordulója küszöbén

vitéz Ághy-Asbóth Zoltán

Kedves Csendőr Bajtársak,
Magyar Testvérek!

1981. február 14-én lesz 100 éve, hogy a m. kir. Csendőrséget felállították. 1881 után a bizonytalan közbiztonság megszűnt, hasonlóképpen az akkori betyárvilág is.

Az elmúlt 88 év alatt sok megpróbáltatáson kellett a csendőrségnek is keresztül mennie. Mi, akik a II. Világháború szomorú befejezése után Isten segédelmével a szabad nyugatra kerültünk megfogyva, de nem törve, éljük emigrációs életünket sokan mint állampolgárai befogadó új hazánknak.

Az idő gyorsan rohan, sok drága jó Bajtársunk eltávozott már Isten akarata folytán az Örök Honba. Mi, akik még élünk, folytatjuk magyarságunkért harcunkat, úgy, ahogy tudjuk és ahogy lehet isteni hitünkért, szeretett magyar Hazánkért, fajtánkért és új Hazánkért.

En, mint öreg bajtárs, aki két világháborúban voltam, 1945 óta élem Veletek második emigrációs életemet. A pécsi m. kir. hadapród iskolát végeztem el. 1818—1920-ig nem volt a csendőrséggel kapcsolatomban, csupán portyázni láttam őket a volt falumban, főleg gyermekkoromban. 1918 utolsó heteiben kerültem Erdélyből Dunántúlra, mert az oláhok akkor már megszállták Marosvásárhelyt, ahol az ezredünk volt és Kolozsvárt, ahol elfogtak, de megszöktem tőlük. Budapesten, az akkori H.M.-ben azt mondták, hogy menjek oda, ahova akarok, fejen állt akkor minden — sajnos. Hazánkban akkor nem voltak Kemál pasák, mint Törökországban. Sopronba mentem, s a 18. h.g.y.e-nél jelentkeztem szolgálatra, hol Édesapám és öcsém is szolgált és sok ismerős bajtársam volt. Innen a sopronnyéki fogolytáborba vezényeltek, hol sok tárolt hadianyag volt. Erre vigyáztunk pár tiszt és 5 legénység.

Itt volt akkor egy 25 csendőrből álló különítmény, mely valahonnan a megszállt területről jött. Az akkori Károlyi Mihály féle társaság a csendőr legénységet is kinevezte katonai tisztviselőknek. Parancsnokuk egy volt alhdgy., vagy thts., őrnagyi rf-nak megfelelő katonai tisztviselő volt, de rozettával és nem csillaggal. A többiek is egy-két-három (arany) rozettás valakik voltak.

1921 májusában kerültem a csendőrséghez, s miután a próbaszolgálatot és a csendőrtiszti tanfolyamot elvégeztem, 1922 májusában véglegesítettek. Csendőrtiszt lettem.

Magas koromnál fogva nekem is kell gondolni arra, hogy a Mindenható az én részemre is elküldi majd az Örök Honba szóló behívót, ahol az Ő szent akarata folytán találkozni fogok szerettemmel, hősi és mártírhálált halt Bajtársaimmal, mert ez az én hitem is! Ezért az alábbi, igaz szívemből jövő írásommal fordulok Hozzátok, drága jó Csendőr Bajtársaim:

Feladatunk a közbiztonsági szolgálat ellátása volt. Lelki szemeim előtt elvonulnak az otthoni csendőrnappok, melyeket bensőséges módon minden évben megünnepeztünk. Február 14-ét Csendőrnappá nyilvánította vitéz nagybányai Horthy Miklós, Magyarország kormányzója.

Katonailag voltunk szervezve. Legénységünk a magyar nép fiaiból volt kiválasztva, kiválóan kiképezve a magyar törvények ismeretére és kaptak magasfoku katonai tudást. A csendőrség tagjai, mint a törvények őrei kifogástalanul teljesítették szolgálatukat. Amikor háborúba kerültünk „Híven, Becsülettel és Vitézül” harcoltak a onvédséggel együtt, ahova állították őket. Sokan haltak hősi halált az I. Világháborúban, 1916-ban, s Erdély határán harcoltak a betörő románok ellen, amíg a magyar és német hadsereg egységei fölvonultak.

Az I. Világháború után, 1919-ben a forradalom és a kommunisták első számú ellensége a m. kir. csendőrség volt. A vörös diktatura több csendőrt, tiszteket és legénységet gyilkoltatott meg kegyetlen módon. Kínzás után megölték Fery Oszkár altbgy-ot a csendőrség felügyelőjét, Borhy és Menkina alez-eket és vidéken altiszteket. 1919 augusztusában a kommunizmus megbukott és ismét a csendőrség vette át a közbiztonsági szolgálatot és rendet teremtett az országban.

1938—1941-ben a visszatért Felvidéken, Erdélyben, Délvidéken és Kárpátalján, hova a honvédséggel együtt a csendőrség is bevonult, szintén átvette a közbiztonsági szolgálat ellátását. Ide kerültem én is: Kárpátaljára! A Kárpátok gerincén ismét kakastollat lengetett a szél! Ez a boldog, szép idő — sajnos — nem tartott sokáig. 1941-ben kitört a II. Világháború amibe mi is belekeveredtünk.

Öt volt a csendőr a Donnán, a vitéz Jány 2. hadsereg kötelékében, majd a visszavonuló tragikus harcokban, a Kárpátokban. Alsóvereckénél az ungvári csendőriskola lett bevetve védelemre! Erdélyben a nagyváradi cső. tanzlj. harcolt hősiiesen, nagy veszteséget szenvedve az elszánt harcokban. Az 52 napos Budapest hősi védelmében több, mint 3,000 csendőr harcolt és sokan haltak hősi halált közülük.

1945 április elején bekövetkezett a szomorú vég. hazánkat a szovjet-rosz hadsereg szállta meg a nyugati ún. keresztény államok segítségé-

vel és tartja ma is megszállva. Helsinkiben a Nyugat végképp eladott bennünket a rabnemzetekkel együtt a szovjetnek. Megkezdődtek a vég nélküli terror-kivégzések, bebörtönzések és elhurcolások Szibériába. Az elsőszámú célpont ismét a csendőrség volt. A fogságba került bajtársakat, vagy a helyszínen lötték agyon, vagy átadták Rákosi pribékjeinek, s azok rövidúton halálra ítélték és kivégezték őket, sokat súlyos börtönre ítélték, s kínzások miatt haltak hősi halált.

Kedves Bajtársak! Kérlek Benneteket, hogy igaz magyar és bajtársi szeretettel gondoljunk vissza Kárpátok koszorúzta, szép, magyar Hazánkra, fajtestvéreinkre és az ezekért hősi és mártírhaltalt halt Bajtársainkra, kik oly sok véráldozatot hoztak értünk is. Gyermekeinknek, unokáinknak mondjuk el, hogy milyen szép volt Nagymagyarország és ki volt a m. kir. Csendőrség. Kérjük leborulva, imádkozva mindenható Istenünket: Adj vissza szép magyar Hazánkat és annak szabadságát! Hősi és mártírhaltalt halt bajtársaink lelkét pedig fogadja be az Ő szent hajlékába és adjon nekik örök nyugodalmat és békességet.

Bajtársaim! Magyar Testvéreim! Hontalanságunkban fogjuk meg egymás kezét, tartsunk össze, szeressük egymást és segítsük a támogatásra szorulókat. Ne azt nézzük, ami elválaszt, hanem keressük ami összetart bennünket. Támogassuk azokat az emigrációs egyesületeket, melyek megalkuvás nélkül harcolnak az istentagadók ellen hitünkért, Hazánkért és annak szabadságáért!

Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk! Híven, Becsülettel, Vitézül!

Dr. Bányay László:

Testületünk és a betüvetés

Visszapillantás a Csendőrségi Lapokra.

Budapesten, a Böszörményi-úti csendőr tisztí étkezdében egyik délidőben asztalomhoz ült Pintér ezds., az akkori ker. pk. helyettese. Beszélgetésünk nagyrészt kérdés-felelet formájában folyt le. Természetesen ő volt a kérdező. Megtudta, hogy a polgári életben kapcsolatom volt az irodalommal és résztvettem szavalóversenyeken.

— Örülök, hogy ezeket elmondta. A közeli Csendőrnapon itt, a tisztí étkezdében műsorral egybekötött vacsorát tervezünk, utána tánc... Egy szavalatot is szeretnénk beiktatni. Rád gondoltam.

Rövid habozás után vállaltam. A műsoros estén Krüger Aladár „Mozdonyok beszélgetnek Aradon” című hatásos hazafias versét szavaltam. Sokan jöttek hozzám gratulálni, köztük egyik alezredesünk, akit addig csak látásból ismertem.

— Beöthy Kálmán vagyok. Jól adta elő a verset, átérezted mondani- valóját. — Megköszöntem az elismerést, de akkor nem tudtam eléggé értékelni. Láttam rajta, hogy még tartogat valamit számomra: Ő is inkább

beszélgetett: foglalkoztam-e betüvetéssel azelőtt? Röviden beszámoltam újságírói tevékenységemről vidéki és fővárosi lapoknál, egyik regényemről, verseimről és így tovább. Figyelmesen végighallgatott és meleg köszönettel köszönt.

Néhány hét múlva osztályparancsnokom útján kihallgatásra kértek a B.M. XX (cső. szolgálati) osztályára és ezt követően megjelent a rendelet a helyezéséről ennek az osztálynak segédtisztí posztjára. Ez a beosztás együtt járt a Csendőrségi Lapok segédszerkesztői feladatkörével. A szerkesztő Benedek Mihály alez., míg Beöthy — akkor már ezds. — az osztályvezető helyettese volt.

A kezdeti nehézségek megleptek. Túlzott önbizalommal fogadtam a szerkesztői munkát, mert újságírói és „tördelő szerkesztő”-i tapasztalataim erre jó alapot ígértek, de rövidesen le kellett szállnom a magasról. Beláttam, hogy mindent előről kell kezdenem.

Testületünknek ez a szaklapja az egymást követő cső. generációk sajátos hagyományain nőtt fel. A lap stílusa is tradíciókat tükrözött. Benedek alez.-től igen sokat tanultam, de oktatóim közé kell sorolnom az ő magyszerű elődeit: Beöthy ezds.-t és Pinczés Zoltán vörög.-ot, a csendőrség „eszét” akinek jó ideig segédtisztje voltam.

A Lapok-kal kapcsolatos tennivalók zömét a napi hivatalos idő után, rendszerint lakásunkon kellett elvégezni, lapzárta előtt sokszor éjfélig tartó agymunkával. Napközben persze beosztási helyünkön is bőven akad elintézni való: a Lapok-hoz beérkező posta átnézése, a selejtes anyag kiszűrése, a válaszokra vonatkozó döntések és rengeteg telefonálás — mindez alaphivatásunk betöltése mellett. Mivel a Lapok két-hetenként jelentek meg (minden hónap 1-én és 15-én), alaposan, gyorsan és tervszerűen kellett dolgozni. Ebben nagy segítségünkre voltak az értékes munkatársak (Csepí Béla alez., Dienes Andor g. szds., nemes Varga László g. alez., Finta Imre szds., stb.) és ügykezelési vonalon a kitűnő, tapasztalatokban gazdag segédmunkások, élükön Árkosi Gyula alhdgy.-gyal. Mi szerkesztettük és adtuk ki az évente megjelenő „Csendőrség Zsebkönyvé”-t, ami szintén különös gondosságot igényelt.

Benedek alez. magának tartotta fenn a fontosabb cikkek elbírálását és a szerkesztői üzenetek egy részének megírását. Ahogy multak a hónapok, természetesen mind több és több feladat hárult rám, míg végre teljesülhetett régi vágyam: én is „gazdája” lehettem a Tanulságos Nyomozások rovatnak. Egy alkalommal küldönc altisztünk, akit csak keresztneven Lajosnak hívtunk és aki a B.M. polgári altisztjei sorából került hozzánk, ijedt arccal jelent meg lakásomon, jóval munkaidő után.

— Nagy baj van, százados úr — lihegte elfúló hangon. — Az a kézirat, aminek kefelevonatát ma estére várta a nyomdától, kézen-közön eltűnt. Csak a nyomdában vesztetett el, mert a kézbesítőkönyvemben aláírták az átvételt.

— Bizony, ez nagy veszteség — feleltem gondterhelten. — Mikor történt a kézbesítés?

— Két napja. Mielőtt bevitettem a nyomdába, hazamentem ebédelni és szavalatt apósom elolvasta a történetet. Nagyon érdekesnek találta. Személyesen ismertem Lajos apóst. Nyugdíjas cső. thts. volt, aki fél-

lábbal még mindig a Testület kebelében érezte magát. Székely ember lé-
tére szerette az eszét használni és ezenfelül kitűnő emlékezőtehetséggel
áldotta meg a sors.

— Lajos, azonnal hozza magával az apósát ide, a lakásomra — ren-
delkeztem. Majd együttesen újra megírjuk azt az elveszett cikket.

Így is történt. Éjjel kettőig rágódtunk rajta, de megérte. Maga a cikk-
író sem tudott volna felfedezni lényeges különbséget a beküldött és ki-
nyomtatott szöveg között. Volt ugyan tartalékunk bőven a Tanulságos
Nyomozások még közlésre váró anyagában, de az említett cikk különö-
sen jó volt, sajnáltam volna, ha kimarad a Lapok-ból. Egyébként is lap-
zártá előtt álltunk. Benedek alez. sohasem tudta meg, hogy milyen ka-
landos utat tett meg az a bizonyos négyhasábos cikk.

A beküldött kéziratok szövege rendszerint szükségszerű módosításokkal
került nyomdába, hol többel, hol kevesebbel. Ezt egyik munkatársunk
sem kifogásolta. A szerkesztőség nemcsak bírált, de alkotott is, mert
módosításaink oktató, építő szellemben történtek.

Arra törekedtünk, hogy a Lapok színvonala lehetőleg mindig emelked-
jék. Zsebkönyveink első oldalán ezt hirdettük: „A Csendőrségi Lapok
szórakoztató és tanácsadó barátja, önképzésében támogatója minden
csendőrnek.”

Ma is úgy érzem, hogy ezt a nemes hivatást mindvégig híven, becsü-
lettel teljesítettük.

Bánfai József:

Utolsó napi szolgálat Hazánk földjén

Igen sok feketenapos évforduló van történelmünkben sajnos. Nekem
különösen szívembe markol az 1980. április 3-iki évforduló, mikor Hazánk
utolsó darab földjéért folyt a harc.

1945 februárjában, Balatontól délnyugatra a front mögött az örsökről
visszavonuló csendőrökből P. fhdgy. pság-a alatt egy csendőrszázadot
állítottak föl három gyalog és egy lovasszakasz erőben. Én „Ükunoka”
nevű lovammal a lovasszakaszba kerültem. Fegyverzetünk és fölszerel-
ésünk ugyanaz maradt, mint a közbiztonsági szolgálatban volt. A terv sze-
rint a Balkánról visszavonuló német hadtest csatlakozik a harcban álló
magyar és német erökhöz, s azok segítségével az ellenséget Dunántúlról
visszaveti. Az orosz által elhagyott területen majd nekünk kellett vol-
na a rendet helyreállítani. Ember tervez, Isten végez.

A leharcolt, kifáradt német hadosztály — sajnos — a hóolvadástartól fe-
ázott sáros terepen csak kezdeti sikereket tudott elérni, míg az orosz
megindította március közepén tavaszi nagy támadását, melynek követ-
keztében Hazánk utolsó darab földje is két hét múlva orosz megszállás
alá került.

1945 Nagypénteken reggel otthagytuk komárvárosi szállásainkat, s vis-

vonultunk Nagykanizsára. A szdpk. a szakaszokat az utak túlszűfolt-
ta miatt különböző menetvonalakon indította délnyugati irányba. Hir-
köészülékeink nem voltak, így az összeköttetést lovas járőrök tartot-
könn. Húsvét volt, de a húsvéti harangok helyett az ágyúk dörgé-
k kellett hallanunk. Április 3-án reggel Ny.örm-rel együtt a Muraköz-
menetelő szakaszhoz indított útba bennünket a szdpk. A jó magyar
szállás — ahol be voltunk szállásolva — bőséges reggelit adott és a tás-
sainkat is jól megpakolta ennivalóval, sőt zabot is adott lovainknak,
mennyi csak a nyeregtáskába elfért. Az idős gazda „Isten segélje ma-
sokat haza” kívánsággal búcsúzott. A Murán átvezető híd már elő volt
készítve a robbantáshoz, így az utászok kompon vittek át; leportyáztuk
községeket Csáktornyáig, de a gyalogos szakaszunk még a nyomát se
találtuk. Az utászok még egyszer átvittek a Murán, de akkor már a szdpk-
sokat se találtuk szállásán. Így elindultunk Muraszombat felé.

A hídon még át lehetett menni, a Muraszombat és Csáktornya térség-
ben német tűzérségi állások voltak, akik küldték az áldást az előnyomu-
ellenségre, mely hasonlóképpen válaszolt. Jelentkeztünk a muraszom-
bati öpk-nál, aki könnyes szemekkel fogadott. Az örsön nagy volt a fel-
fűlés. Ládákat raktak kocsikra, iratokat égettek, családtagok vártak
az örsön. Az öpk. annyit mondott, hogy „Fiaim, menjenek Isten nevé-
ben, amerre tudnak. Cselekedjenek szívük szándéka szerint.” Úgy érez-
tük magunkat, mint az utat vesztett sivatagi vándor. Tanácsadóként
maradt azonban a Szog. Szab., mely szerint a szétugrasztottak feladata
legközelebbi csapathoz bevonulni és annak pk-ánál jelentkezni. Ezért
Nagykanizsára mentünk, s itt a Szent László ho. pság-on írásbeli pcs-ot kap-
tunk, mely szerint a ho.lőszerkezelő oszlopához kell bevonulnunk, a lut-
tenbergi erdőbe, mely már a Németbirodalom területén volt.

Este volt, mikor a határállomáshoz érkeztünk, hol német tábori csend-
őrök teljesítettek szolgálatot. A határ előtt, még Hazánk földjén lóról
álltunk, megeresztettük a nyergek hevederjét, a zablákat kivetettük
a lovak szájából, zabot adtunk nekik, néma bajtársainknak, akik egész
nap hordoztak bennünket. A kantárszárát a karomra akasztva neki
álltam egy fa törzsének... ott álltunk Hazánk halálos ágyánál... halotti
portyák helyett égő falvak tűzének fénye festette vörösre az eget. Ágyuk
rogtak, világító rakéták repültek a levegőbe. hazánk utolsó darab föld-
jéért folyt a harc. Behuny szemmel átöleltem az utolsó magyar fát,
minttha édesanyámtól búcsúztam volna... összekulcsolt kezekkel imád-
tam... Miután lovaink kiürítették a zaboszsákokat, nyugtalankodni kezd-
tek. Átnyergeltünk és fölkészültünk a nagy útra. Még egy pillantást ve-
tünk a magyar égre és elhagytuk Hazánk földjét.

Az ország elvesztésének tudata nehéz súlyként nehezedett lelkünkre.
Az előző nap fáradalmait a luttentbergi erdő „párnái” a levelek között
mentük ki. P. fhdgy. századából, a lovasszakaszból többen jelentkez-
tek a ho-nál kik szintén a lőszerkezelő oszlophoz kerültek. A mi felada-
tunk volt a tábori szolgálat. Telefonvezetékek ellenőrzése, lőszer és élel-
m szerkesztés, készenlét partizánvekenység elhárítására. A szlo-
vá nyelvi lakosság részéről — bár nyelvi nehézségeink voltak — tul-
pásokról nem értesültünk. Jellemző honvéd bajtársaink fegyelmezett

magatartására. A vidék enyhe éghajlata segítségünkre volt. Sátorfelszerelésünk nem volt, így sok esetben a szabad ég alatt szállásoltunk. A réteken nőtt a fű, lovaink is találtak élelmet. Ugyanakkor olyan hírek jártak, hogy Triesztben az angol és amerikai csapatok szálltak partra és útban vannak Hazánk irányába. Hadosztályunk csapatai állásaikat a háború utolsó napjáig megtartották.

1945. május 8-án a ho. csapatait tervszerűen kivonták a harcvonalból, s kétnapos menet után Deutschlandsbergben szállásoltunk be, útban Karinthia felé. A 70. sz. műutat azonban az oroszok már lezárták, így alakulatunk nem tudott besorolni a feltorlódott hegyi utakhoz. Mikor az orosz páncélosok megjelentek, talán két percbe se telhetett, míg lovam fölnyergeltem, s alig 60 méterre vágtáztam el a tovarisok mellett, akik már terelték a foglyokat visszafelé Sztalin kalitkájába. Lovam meghálálta nekem a gondos ápolást. Összeszedte minden erejét, hogy kijusson velem a veszélyből. A Kor-alpok tövében sok bajtársunk jutott orosz fogságba. Többen pedig a kilátástalan helyzetben önként vállalták az oroszok vendéglátását. Egy osztrák bs-tól tudtam meg, hogy a foglyokat gyalogmenetben kísérték Jánosházáig, ahol bevagonirozták őket.

Mi, akik az angolokhoz kerültünk egy hónapi lóhus diétán megerősödvé gazdákhöz kellett mennünk dolgozni, betölteni az orosz, angol, francia stb. hadifoglyok helyeit, akiket a megszálló angolok visszaszállítottak hazájukba.

1945 késő őszen költöztem át Steiermark-ba, ahol már 34 éve várom a békét.

Elbeszélések, Novellák, Gondolatok, Versek.

Tempo di moderato
Népszerű zene

Magyar csendőri induló.
Trio

Fejér László

Édes hazám, magyar tóna, magyar erdő, magyar vég!
Téged járlok éjjel-nappal, télen-nyáron magyar rög.
Itépen liszton-sárgát stxóm meztu-ditke-ttele-mül,
Érted itele, érted halole, magyar népem egge-dül.
Érted itele, érted halole, híven emlékelek, vité-zül!

vitéz Nagy Lajos:

...„Már én többet
csendőrkáplár nem leszek!”

Istenben boldogult
drága Édesapám áldott emlékére...

A csendőr laktanya Sümegen (Zala vm.) szemben a Rózsa tanárék lépcsősoros házával a poros Tapolcai úton volt. Falba épített zöldre festett kapu zárta el úgy a ki, mint a belátást. Kívül embermagasságban egy ceruza vastagságú drótzsinór lógott, amit ha meghúztak, a kapun belől csengő hangja figyelmeztette a bentlevőket, hogy valaki be akar jönni.

Nyolc m.kir. csendőr volt a laktanya lakója, akiknek az én drága jó édesapám volt a parancsnokuk. Még aligség múltam hároméves, amikor ha tehettem, jobban mondva Édesanyámtól megszökhettem, a laktanyában kötöttem ki, ahová úgy tudtam bemenni, ha valaki helyettem megtántotta a csengőzsinórt. Szívesen tették, mert a városka lakói valamennyien tudták, hogy édesapám az őrsvezető úr és én az Ő csemetéje vagyok.

Volt abban az időben az őrsön egy Németh nevű csendőr, aki nemcsak színleg, mert az öpk. fia vagyok, de igazán szeretett. Az ölébe vett és hosszú ollóval betüket nyírt ki papírból. Látod Lajos, kezdte az oktatást, — mert az az volt — ez a betű I, ez meg az R, majd K és A: s most ha összerakjuk, írkat jelent. Én azután törtem a fejem, azon a furcsaságon, hogy miként lehet ezekből a kinyírt cetliből IRKA?... Amikor a szomszéd-kamrában subickolta a lábballijét — hol volt akkor még a Schmolli asztala és egyéb fényesítő csodadolgok — krajcárt adott, ha nagyokat szoptam a subickos skatulába. Édesapám sokszor benézett a legénységi szobába, s egy darabig szótlánul figyelte az oktatást, majd magunkra hagyott bennünket. Szerettem a fényes kardot, a tollaskalapot, amit sokszor a fejembe nyomtak, hogy a két vállamon akadjon fenn. A mi lakásunk a temető utcában volt, közel a Kisfaludy házhoz. Édes jó anyám nagy könyvmoly volt, szerette a könyveket és ezt a szokást Tőle örököltem. Egyszer, nagyon jól emlékszem rá, Németh őrsvezető egy könyvvel lepte meg: Kisfaludy Sándor a rég elhunyt testőr-költő írta. Sümeg, Csobánc, Kátika, Szigliget várairól szólt. Mintha ma is hallanám jó anyám hang-

ját, amint olvassa a Sümegváráról írt verset: „...Úlj mellém a kandalóhoz, fel van szítva melege... a sümegi várról mesél nekünk ez az agg rege...! A sümegi vár-rom ott magaslott az orrunk előtt. Meredek cukorsüvegszerű magaslat tetején, ahonnét vásott kölykök kőkolongokat gurítottak alá a Ferences barátok konyhakertjébe, aminek sokszor keserű vége lett, mert a lesben álló tenyeres-talpas noviciusok, ha elkapták valamelyiküket, bizony alaposan elnadrágolták a köveket gurítókat.

Képviselőválasztásra készültek abban az időben. Két jelölt versengett a mandátumért: Eitner Zsiga börgyáros és Tarányi Zsolt földbirtokos. Az egyik emberei fehér, míg a másiké vörös tollat hordtak a kalapjuk mellett. A választás napján a reálgimnázium előtti téren, a Ramasetter szobor előtt zengett, zúgott, ordított egymás hangját tullicitálva a két tábor: „...Abzug Tarányi, kár volt felállni!... „Eitner Zsiga lesz a követünk!”

Drága jó anyám a kezemet fogta, amint a Püspökvár kapujából néztük a megháborodott, löcsökkel, fokosokkal argumentáló ember tömeget. Már úgy látszott, hogy összemennek, mikor a reálgimnázium sarkánál feltűnt drága jó édesapám szálas alakja, csakugy sapkásan, kardosan. Felállt a Ramasetter szobor kópárkányára és elkiáltotta magát, hogy „Ruhe”! Apám Pozsonyban szolgált, a közösöknél, s az egymás torkának ugrani akarók nagyrésze is közös ezredekben ette Ferenc Jóska köménymagos, savanykás, komiszkenyerét. Így hát megértették, hogy mit jelent a „Ruhe”! Lábhoz kerültek a fokosok, mindenki ment a maga dolog után. Két ferences barát vizet hozott vederben, lemosták Tarányi jelölről a sok záptojás nyomát, amivel meghajigálták. Eitner Zsiga börgyára udvarán csapraverette az Öreghegyi szőlőjéből szüretelt rizlingborral tele hordóit. Ahol kevéssel ezelőtt egymás vérét ontani akarók — lettlégyenek azok fehér, vagy vöröstollasok nekibusulva énekelték, hogy

„Esik eső karikára, Kossuth Lajos kalapjára...

Amennyi csepp esik rája, annyi áldás szálljon rája... Eljen a Haza!”

Egyik este jó apám azzal jött haza, hogy áthelyezték a keszthelyi őrre. Az ottani öpk-ot Nagyváradra vezényelték, az altiszti iskolához. Apám veszi át tőle az őröt. Elutazásunk előtti este búcsúvacsora volt a Herskovics féle Korona vendéglőben, hol ott volt mindenki, aki Sümegen számított valaminek, még a ferences barátok főnöke is. Édes jó anyámmal én is elmentem, s mikor mint katolikus gyerek kezet csókoltam a főpapnak, az „barack”-ot nyomot a fejemre, hogy legyek olyan jó és derék csendőr, mint az édesapám. „Már pedig az én gyermekem nem lesz csendőr — replikázott anyám — odahaza a szobába mindig törülközőt akaszt a nyakába és paposdit játszik... az én Lajosomból pap lesz!” A házfőnök elnevelte magát... hát legyen, hogy igaza van asszonyom, de én, amint nézem ezt a kis legényt, inkább csendőrt jósolok belőle, mint papot! A vendégek is nevettek apámmal együtt, én meg kaptam egy sósperacet. Szegény jó édesanyám, aki már álmában püspöksüveggel látott, tévedett. Anzelm atyának („Az utolsó bakonyi betyár” c. novellám K.M.V. Cleveland, 1953-ban jelent meg) lett igaza, csendőr lettem, ha nem is olyan kiválóan minősített, mint drága apám...! De addig sok minden történt körülöttem. Búcsúzóra felállva eldalolták a régi csendőr nótát, hogy:

Már én többet csendőrkáplár nem leszek, Kalapomhoz, kalapomhoz kastollat nem teszek. Mert a kakas kukorékol hajnalban... azt kérdezi, huncut káplár hol jártál az éjszaka?... .

A főbarát is együtt dalolt az ünneplőkkel, csupán akkor hallgatott el, amikor a kakas kérdezte a huncut káplárt, hogy hol tekergett az éjszaka. Bizonyára gondolta a kegyes Atya, hogy az a bizonyos huncut csendőr nem kelkigyakorlatos házban töltötte el éjszakai idejét.

Keszthelyen nem sok időt töltöttünk. Még annak az évnek, 1906-nak Péter-Pál napján, mikor a Keszthely körüli hercegi földeken keresztet be rakták a learatott termést, apám megint azzal jött ebédre, hogy újra pakolni kell, mert áthelyezték a kassai VIII. kerülethez, Homonnaolykára (Zemplén vm.), közel a lengyel gránichoz. Abban az időben szinte üzletszerűen ment az Egyesült Államokba kikivánczókó kiszöktetése. Ezeket a hadköteles fiatalembereket galíciai ügynökök csempész utakon vezették át lengyel honba, ahonnét már könnyen eljutottak Danskába, ahonnét Amerikába vitorláztak. Augusztus végén értünk édesapám új állomáshegyére. Ott volt azután sirás nem napokig, vagy hetekig, de hónapok kellettek, amire jó anyám bele tudott nyugodni, hogy a csudálatosan szép Balaton mellől itt kell élnie az égenuszó felhőkkel csókolózó hegyek között, ahol még a postamester is csak nyögve tudta a magyar szót kiejteni.

Hat éves lettem és jó szüleim beirattak a homonnaolykai elemi népiskolába. Tanítónk az ottani oroszhitű pap volt, aki szakállt, hosszú haját és olyan földigérő, feketeszínű kaftánt viselt, mint a község egyetlen kocerájosa egyuttal kocsmárosa Liberman Jakov. Kevés időt töltöttünk a farsindelyes iskolában, de annál többet kint a szabadban, fent a hegyek között, ahol a Bátyuska kecskéit, meg hosszúgyapjas birkáit őriztük. Így ment el vagy két esztendő, amikor szüleim rájöttek, hogy nagyszerű kecskepásztor lettem, de az egyszeregyet csak kétszer tíz a húszig tudom elmondani. Volt Homonnán édesapámnak egy ismerőse, bizonyos Stark Jenő nevű nyugdíjas zupás őrmester, akivel együtt szolgált Pozsonyban. Oda vitt jó apám kvártélyra és beadott a homonnai r.kath. elemi iskolába. Itt végeztem el egészen a 6. osztályig, állítólag jó eredménnyel.

Közben apám és jó anyám azon spekuláltak, hogy hova adjanak be köznépiskolába? Apám evangélikus vallású volt, Kocs-on (Komárom vm.) született, hol állítólag csak hárman voltak katolikusok, a temető-csősz, a vasuti bakter, aki Tóvároson teljesített szolgálatot és a falusi bakter, azaz éjjeliőr. Édesanyám a római hitvallást követte, így Kassára akart a piarista atyákhoz adni. Apám Sárospatak mellett kardoskodott. Így zsörtölődtek, mikor egyik málnaszagu vasárnap este az egész Monarchia területére szétvitte a szikratáviró, hogy megölték a trónörökösét és a felelősségét. Háború lesz, mondogatta jó apám, Istenem, mi lesz velünk sopánkodott édesanyám.

A jámbor tótok nagyszakállu papjukkal együtt éjt mint nap, furcsa kinevezésű templomukban, a cerko-ban imádkoztak. Jön a cár, mondogatták. Jönnek vele a kozákok, akik borotvaéles kardjukkal kimetszik az anyaméhéből a gyereket és még a vasorru bábát is megerősszakolják! Mi lesz velünk jajgattak az asszonyok... háború lesz, mert Varanon véres eső

hullott és a tavernai Repkának ötlábu borjut ellett a tehene! És amíg a vészmadarak — akik közé az én drága anyám is tartozott huhogtak — én gondtalanul töltöttem nyári vakációmát a kassai gimnáziumból, ahová édesapám minden ellenkezése dacára anyám beadott.

Egyik augusztus eleji napon csendőrtiszt — még ma is emlékszem nevére: Demetrovics hadnagy úr — jött hozzánk az őrsre. Hozott magával egy félszemű, öreg őrmestert, akinek orrvadászok, valahol Somogyban lötték ki söréttel a bal szemét. Későbbén sokat mondta évődve, hogy ha céloz puskájával nem kell fáradnia, hogy balszemét bezárja.

Maraffa őrmesternek hívták, neki adta át apám az őrsét, hogy utána bevonuljon tábori csendőr szolgálatra Krakkóba. (Maraffa őrm-nek az oroszokkal vívott harcait és hősi halálát megírtam kis regény formájában, mely megjelent a clevelandi Szabadság napilapban.)

Édesapám valami negyvened magával Boronkay csendőrszázados pság-a alatt előbb Przemisly várába, annak eleste után orosz fogságba került. A szibériai Krasnojarszkban megismerkedett az ott raboskodó Gyóni Géza önkéntes úrral, az első háború híres katonaköltőjével. Hadi-fogoly csendőr bajtársait magaköré gyűjtve kézzel másolták és terjesztették tragikus sorsu költő bs-unk írásait. Ma is megvan, mert a II. Világháborúba, az orosz frontra induláskor édes jó anyám nekem adta édesapám Szibériát megjárt zsebalaku bubliáját (Károli Gáspár fordítása), aminek első üres lapjára Gyóni Géza saját kezével írta be a „Levelek a Kálváriáról” egyik remekbe készült ciklusát:

„Nézed-e a csillagokat? Az esték ott is oly fehérek?

„Imádkozol-e minden este és hiszed-e még, hogy visszatérek...?”

1920-ban tért vissza apám Szibériából, hol jobb lába lefagyott, összezugorodott, s egy jó arasszal rövidebb lett. Nyugdíjba ment, s hogy ne unatkozzék, még ugyanaz évben, Szombathelyen letette az erőöri vizsgát, s mint „Vadász” került az Andrassy grófok füzéri vadászterületére. Közben engem már ezt megelőzőleg kiebrudáltak egy tucatszori pap tanárunkkal együtt, mint megbízhatatlanokat Csonkamagyarországba.

Jelentkeztem az ujonnan alakult Nemzeti Hadseregbe, majd onnét jó édesapám végtelen öröme a m. kir. csendőrséghez. Egerbe kerültem és ott találkoztam Demetrovics gh. thts-sel, akitől megkérdeztem, hogy nem rokona-e az a Demetrovics hadnagy úr, aki apámát 1914-ben tábori szolgálatra bevonultatta? „Igen”-nel válaszolt, de hogy milyen oldalról, arról nem nyilatkozott. Én akkor próba úr voltam, „Sokoropátkai” az öregek szerint, akiknek kérdéseire nem illett hosszantán válaszolni.

1922 kora tavaszán, mikor már mint próba úr ettem vitéz Horthy Miklós Kormányzó Urunk kenyerét, egyik vasárnap délután meglátogattam drága jó édesapám. A sárospataki vasuti állomással majdnem szemben, a jegyzői internátusban voltunk elhelyezve, ott volt a laktanyánk. Még jóformán be sem ért hozzám, már ismerősre akadt, Kokas törzs urra, aki konyhafőnökünk volt, s tőle eredt a következő mondás: „A Jóisten örömeiben teremtette a darásnudlit, meg a köménymagos zupát, mert akik ebből a felséges ételből belaknak, megtanulnak spórolni, mert többet nem adnak ki pénzt értük!” Hát ez a szörösszívű konyhafőnök volt jó apám próbacsendőre Pinkafőn (Vas vm.), s mint ilyen, számtalanszor

járőrtársa. Valami 5 demijont kerített elő és három bajtársamat futtatta Csajka Bandihoz borért és lett olyan mulatás a véletlen találkozás öröme, hogy a végén ha cigányt tudtak volna keríteni (farsang vége volt és azok bálokon és lakodalmakban muzsikáltak), talán még táncrea is perdültek volna.

Bajtársak! Mint egy igazi nagy család tagjai!

Tölgyessy szds. úr, Báró fhdgy. úr, valamint Fehérváry zls. úr éppen úgy dalolták, hogy „Csendőrkáplár nem leszek...” mint jó apám, Kokas törzsúr, Horváth thts úr a szolgálatvezetőnk és a többi segédoktatók. Kár, igen nagy kár, mondogatta Kokas főúr, hogy Csepi fhdgy. úr szb-on van ő bizonytal tudna cigányt keríteni... no de így is jó, s fésüt hozott, amire vékony hártypapírt helyezett, s fújta, illetve kísérte a nótázó bajtársakat...

„Szép élet a csendőrellet a világon...”

Laktanyája a tanyája, barna kislány a babája...

Tyuhajja!”

„Holnap valamennyiünk kihallgatáson fog megjelenni” — mondta évődve Tölgyessy szds. úr, ugyanis meg vagyon írva, hogy laktanyaahelyiségben tilos a mulatozás! „Százados úrnak alázatosan jelentem — replikázott Fehérváry zls úr — ez nem laktanya — ez iskola! Az iskolában vidám gyerekek járnak és nem gyászhuszárok! Ebben maradunk, emelte fel poharát drága jó édesapám egészségére. Bizony jó később járt a délután, amikor a százados úr telefonált Maderspach Viktornak, a hercegi főerdésznek, hogy lenne szíves kocsit küldeni egy hadirokkant bajtársának, akit hazavinne Kemencepatakra.

Drága jó édesapám csendőrképe, mellén a jv, jelvényel dacára a megváltozott világnak ma is ott lóg testvéröcsém szobája falán, mint egy berámázott intés, hogy „Ne féljete, halálomban is vigyázok rátok...”

Hajas István:

Őrségváltás

Nagy Őnnep készül odafönn
Szent Péter rendezi,
Szeme titokban fölragyog
Ahogy eltervezi.
Szépcsendben, míg az Úr pihen
Már a főpróba tart:
Őrségváltásra fölvezet
Százazer hős magyart.

Ilyent mióta van az ég
Nem láttak angyalok,
A Szűzmáriás lobogó
Mily szép, ha fönt lobog.
De csitt, a kürtös most emelt
Ajkához trombitát
Hogy felköszöntse ég-világ
Mindenható Urát!

Zeng a kürt és az angyalok
Serege felvonul,
A százezer hős őrszemet
Figyelik szóltanul.
A mennykárpitja felhasad
Az Ur a színre lép:
Arca derűsen fölragyog,
Tetszik a ritka kép.

Hol Szent Péterre mosolyog,
Hol az őrségre néz.
Merev vigyázzban tiszteleg
Százazer hős vitéz.
Ennyi hőst, ennyi honfiat!
Hol szedtél Péterem?
Legfelsőbb Hadur jelentem:
Magyar földön terem!

Vitéz Bakonyi-Molnár Béla:

Protekción a járőrvezetői tanfolyamon

Fekete Pál alezredes úr emlékére, aki a II. Világháború idején az Erdélybe betört orosz és román túlerővel szemben zászlóalja élén példás bátorsággal küzdve Hősihalált halt.

Az 1930-as évek elején mint fiatal őrmester a délbaranyai, villányi őrsön teljesítettem szolgálatot. Szerettem a fiatalságomat is magába ölelő sok-sok kedves és szép emléket adó őrskörletet, az őrsállomást, lakatanyáinkat és annak emberséges parancsnokát Lorányi Vilmos tthts-t, az őrsre beosztott bajtársakat, egyszerűen nagyon, de nagyon boldog voltam és úgy vélem, hogy az ott élő akkori bajtársaim is.

E békés szép napok egyikén a délutáni személyvonattal egy jókiállású, magas, derék, szálegyenes, fiatal, csinos tiszt érkezett azaz vonult be őrsünkre. Először az irodában őrsparancsnokkal tárgyalt, majd utána tantermünkbe lépve valamennyiünket barátságosan üdvözölt és elbeszélgetett velünk. Így tudtuk meg, hogy Fekete Pál fhdgy. csaknem két hónap tartamára gyakorlati szolgálatra érkezett hozzánk.

A sors úgy adta, hogy a következő napon első járőrszolgálatát velem fogja leportyázni. Elég rossz időt fogtunk ki. Kegyetlen hideg, kemény kárpáti szél nyargalt a mohácsi sík felől — talán erejét a Nemere is támogatta. Délelőtt 9 óra tájban alkonyati sötétség borult a környékre. Kővér, nehéz fekete fellegek pásztázták az eget, s villámgyorsan nyugatnak tartva húztak az Alpok felé.

Őpk-om ellenezte, hogy Fekete fhdgy. ilyen időben szolgálatba induljon, de ő hajthatatlan maradt. Percek alatt felszerelve, eligazításra, indulásra készen voltunk, csupán a főhadnagy úr csizmája hökkentett

Még. Gyönyörű, művészi szép munka volt. Anyaga a sevro és a boxbőr közötti finomabb átmenet, a talpa is könnyű és vékony. Azonnal jelentettem, hogy ez a csizma úgy néz ki, mintha mestere a pécsi megyebálra remekelte volna. 34 órás őrzárunk felét se fogja kibírni ebben a cudar időben. Ajánlottam, hogy a bőrdöskamrában van egy pár vadonatúj, zsiros-borjubőr csizmám, még a lábamon se volt, azt huzza föl... javaslatom elvetette. Megindultunk portyázni, s ugyanúgy az ég is megindult. Ádáz, szélelbélelt olmoseső órákon át verdeste szemünk, arcunk, s kb. 19 órás portyázás után, Villámkövesd községben tudtunk csak nagypihenőt tartani. A gyönyörű csizma erre az időre egy vízzel duzzadt, formáját vesztett lábtüvé deformálódott. Alig tudtuk a lábáról lehúzni. Jól begyújtottunk a dobkályhába, s a csizma szárításához fogtunk, mely a kályha melegétől ugyancsak gőzölgött és füstölt.

Rosszat sejtve kiosontam a pihenőszobából és elküldtem a kisbírót, hogy hozza el az őrsről az új pár csizmámat, két pár új zoknival együtt, tartsa a lakásán, amíg érte megyek.

Úgy jó 5 órás pihenés után szedelőzködni kezdtünk. A főhadnagy úr azonban képtelen volt a féligszáradt, összezsugorodott csizmát fölhúzni. Végül is elfutotta a Szent Antal tüze és kivágta a csizmát az udvar közepére, s elfáradva, bosszusan megjegyezte: „Most látom, hogy mégis csak jó lett volna a Bakonyi-féle csizma. Most mit csinálunk, miként folytathatom a szolgálatot?” — Tessék csak a járőrvezetőre bízni — jelentettem én — az tud minden körülmények között a helyzetnek megfelelően intézkedni. Kifordultam a szobából és pár perc múlva az én új pár borjubőr csizmámmal tértem vissza. Rámnézett, s kezet nyujtva csak annyit mondott: „Köszönöm Bakonyi a figyelmességét, nem fogom elfelejteni.” A csizma a megfelelő nagyságu és eléggé kényelmes volt. Szolgálatunk hátralévő részét most már semmi sem zavarta, rendes időben bevonultunk az őrsre.

Még sok nehéz és fárasztó szolgálatban vettünk együtt részt, melyek között akadtak kedves, vidám és szép napok is, melyek az idő múlásával felejthetetlen szép szolgálati emlékekké módosultak. Két hónap után elment tőlünk. Távozása valamennyiünk lelkében egy kis szomorúságot, enyhén fájó irt hagyott, hiszen mint embert, feljebbvalót, s jó bajtársat valamennyien megszerettük. Ő is megkedvelt minket, s az őpk-hoz intért leveleiben mindenkor érdeklődött valamennyiünk személye felől.

1936-ban járőrvezetői tanfolyamra vezényeltek Pestszenterzsébetre, hova a januári hóvihár miatt három nap késéssel vonultam be. Hegedűs alhdgy., szolgálatvezető első felindulásában le akart tartóztatni. Végül is az ügyeleti szobában, széken ülve töltöttem az éjszakát, mint egy valószínű fogoly a napos és ügyeletes csendőr felügyelete alatt. A másnap reggel elsőnek beérkező Fekete százados úrnál jelentkeztem, aki a régi ismert kedvességgel fogadott és egy napi pihenőt adott a hosszú és fárasztó út után.

Szobámba térve csak úgy ruhástól az ágyra dobtam magam, dehogy is tudtam én elaludni. Úgy véltem, reméltem, hogy a régi, közös, kedves szolgálati emlékek jogán majd bizonyos kedvezményekben fogok részesülni. Röviden: a tanfolyam elvégzését egy kis protekción könnyűvé és

elviselhetővé fogja tenni számomra. Ezen gondolatoktól megnyugodva egy nagyon jót, egészségeset aludtam.

Szilády Gyula örgy., tanfolyampk., Sáróy Kálmán szds. mellett Fekete szds. úrra maradt több jelentősebb tantárgy előadása a tanfolyamon. Minden hétfő délelőtt két összevont órája volt büntetőjogból. Már az első órákon észrevettük, hogy sokkal bővebben és részletesebben foglalkozik az anyaggal, s óra után előadását sűrűn gépelve négy oldalon minden hallgató kézhezkapja. Pár nap múlva büntetőjogi órán így szólt hozzánk: A múlt órán ismertetett anyagot, mely a jog kialakulásának és fejlődésének történetével foglalkozik ismételve átvesszük. A saját szavaival mindezt el fogja nekünk mondani Bakonyi őrmester.

Nevem hallatára ültömből felpattantam. Pár zavart, vérszegény, kapkodó mondat után csak hebegtem, majd a kínos hallgatás lett urrá rajtam. Szégyenemben szerettem volna a föld alá süllyedni... miért is nem olvastam el, legalább egyszer, a kiadott anyagot. Fekete szds. arcán szigorú vonás jelent meg, még jó néhány másodpercig türelemmel várt, majd megszólalt: Bakonyi őrmester, ön bele sem nézett az én fáradsággal összeállított tájékoztatómba. Ezért meghagyom, minden egyes tantárgyam órája kezdésekor ön már itt kint fog állani a dobogó mellett. Ez a rendelkezésem érvényes a tanfolyam egész idejére, a vizsga napjáig. Üljön le!

Megsemmisülten rogytam le ülőhelyemre. E naptól kezdve keményen neki kellett látnom a tanulásnak, a történetekkel rá voltam kényszerítve, de a saját önérzetem is sarkalt. Így is történt. E naptól kezdve minden óráján kintálltam a tanári asztal közelében, s ha a feleltetésre kiszóltott négy hallgató közül valamelyik elakadt: Majd Bakonyi őrmester folytatja! szavaira nekem folytatnom kellett ha óhajtottam, ha nem. Bizony néha jól bele is izzadtam, akár csak az elmúlt nyáron a burgonya és tengeri kapálásába.

Talán mondanom se kell, egy kissé kiábrándultam. Főként azt nehezményeztem, hogy túlságosan szigorú hozzám. Tanári kedvezmény, könnyítés, vagy éppen protekció ekkor már eszembe se jutott. Társaim eleinte derültek, némelyik kimondottan kárörvendő jókedvvel. Azután mint mindent, ezt is megszokták, s szürkévé, jelentéktelenné törpült az én kis személyi ügyem. Én meg megelégedett, boldog lettem volna, ha a többi hallgatóhoz hasonlóan kezel.

Ha nehezen is, de egyszer csak eljött a nagy nap: tanfolyamunk záróvizsgája. Júniusvégi gyönyörű, madárdaltól hangos szombat reggel irány volt a város határában, az Illatos árok közelében lévő akácos erdő. Diszoszlopban vártuk a szemlélő előljárót, aki meg is érkezett öt fős törzstiszti kísérettel. Megkezdődött az elméleti vizsga, majd a harcászati gyakorlatok bemutatása. Ez utóbbi úgy elnyúlt, hogy csak 4 órakor tudtuk a vizsgát és a szemlét befejezni. Így érthetően sürgőssé vált minden. Nem maradt idő a vizsgaeredmények, rangsorolás kihirdetésére se. A gyors bevonulás után csomagolás, fürdés, öltözködés, felszerelés és már is indulás a pályaudvarra.

Fekete szds. úr elkapott azzal, hogy vigyek el egy levelet öpk-om részére, majd egy kissé eltűnődött és elmosolyodott, maga elé nézett,

amamra tette jobb kezét és csak ennyit mondott:

Bakonyi bajtárs! A tanfolyam jól ment. Isten veled, érezze jól magát, menjen ki otthon a tanfolyam fáradalmait, megérdemli. Mindenkit bajtársi szeretettel üdvözlök a Villányi őrön!" Szemembe nézett... nyílt, alárendeltet becsülő pillantással... keményen. Férfiasan megszorította a kezem és elment.

En utána tekintettem, figyelve távozó lépéseit, kissé elhomályosodó szemmel és valami kimondhatatlan melegség, forróság öntötte el a szívem és úgy éreztem, bármiként is zajlott le a tanfolyamunk, részemről minden nehéz pillanat feledve. Fekete Pál százados urat, az én melegszívű előljárómat a régi ragaszkodással, őszinte tisztelettel és igaz csendőri bajtársiassággal továbbra is szeretem!

Amikor bevonultam, a levelet átadtam öpk-omnak. Velem kapcsolatban csak ennyi volt a levélben írva, a tőle megszokott humorral:

Bakonyi őrmester a jv. tanfolyam első napjaiban hanyag és lusta magatartást tanusított, de én nap, mint nap serkentettem, valósággal a munkát tiportam és így sikerült neki a tanfolyamot kitünő eredménnyel, rangszámmal elvégezni. Nem hozott szégyent a Villányi őrre!"

Többé személyesen már nem találkoztunk. Elestének szomorú híre felháborítva megrendítet, valósággal lelkibeteggé tett. Mi, akik ismerjük és szerettük igazságos előljárót, melegsívű bajtársat veszítettünk el benne, aki mindig arra törekedett, hogy alárendeltjei nevelés és tanítás útján értékesebb emberekké, s így jó csendőrökké váljanak. Az Ő lelkébe fakadt tiszta, igaz magyarsága, hiszen legdrágább kincsét, az életét is az ajzáért feláldozva példatadóan arra mutat, hogy az örök Csendőresz-e szerint élt és cselekedett: „Híven, Becsülettel, Vitézül Mindhalálig!"

István Csiki István:

Harangszó

Harangszó ölt a völgyben szárnyat,
Isten napja van, vasárnap.

Mormog a vizek gyors áradata,
Légy üdvöz tiszta keblek Atyja.

Örök hosszan viszhangozzák:
Remtőnk hálánk szálljon Hozzád!

Fenn zúg a szél a fellegekben,
Téged dicsérünk örök Szellem.

Öröknyves fölzig Istenéhez,
Neked szíve Neked tömjénez.

Madárdal a buzgó kíséret,
Szeretett Atya áldunk Téged.

Ámen.

Kovács György II.:

Gondolatok, nem árt, ha többen tudjuk

1911. február 9-én gróf Apponyi Albert megjelenik az amerikai kongresszus előtt. Beszédében hangsúlyozta, hogy az ó-világ képviselőjeként jött, majd így folytatta: „Önök is az ó-világból jöttek ide. Önök szerencsés csillagzat alatt születtek... amikor az Önök ősei elhagyták az ó-világot magukkal hozták a hagyományok legjobb részét és maguk mögött hagyták terheiket. Ez a szerencsés helyzet nagy felelősséget helyez az Önök vállaira. Mi, ó-világiak... akik vágyunk kikerülni az ellenségeskedés és bizalmatlanság régi szellemének szemetéből, mely elnyeléssel fenyeget. Önökhöz apellálunk... segítségért, hogy eltakaríthassuk a gyűlöletes örökségét az emberek közötti gyűlöletnek.”

Mint ahogy minden öregedő emberben, úgy bennem is — hiszen életem országútján a 78. km. oszlop felé bukdácsolok — megcsöndesednek az indulatok és szelid bölcsességgé érlelődik a sorscsapások ellen lázadó erő. A háttérben azonban meghúzódik egy-egy kétségbeejtő gond. Ez pedig az utánpótlás! Mint ahogy az ősvadon kemény munkával termőföldé változtatható, az ember lelkében élete alkonyán fölmerül a kérdés: ki folytatja majd az ő félbenmaradt munkáját ha már ő nem lesz? Azon töpreng, hogy lesznek-e mögötte fiatal, izmos karok, melyek majd azon a bizonyos napon megragadják a kezéből kicsúszó balta nyelét és vágják a csapást tovább a magyar jövő felé? Avagy megszűnik a további munka is? Nyomukat belepi a gaz, az emberi közöny bozótja benövi újra a megtalált utat és a feledés sötétjébe rejti örök időkre a magyarok igazságát?

Soká tart, míg rádöbbenünk: kivándorlásunk végleges, nem települünk már haza soha! Súlyos válság ez az emigráns számára. Van és lesz, aki észretörik, meghasonlik önmagával, belebetegszik. Sokan öngyilkosok lettek és még lesznek is. Van és lesz, aki még a hidakat is föl akarja hátta mögött égetni és magyarságának még a nyomait is kikozmetikázná, ha lehetne! Sokan már nevüket is megváltoztatták. A többség azonban lassan eljut annak fölismeréséig, hogy ha letelepedésünk ugyan egy letre szól, de bőrünkben nem tudunk kibújni. Magyarok maradunk itt is. A magyar emigráció csak nyerhet, tekintélyt, súlyt, erőt, ha szerves kapcsolatban él a nemzet ezeréves, továbbélő ősi szellemi gyökérzetével.

Vannak és lesznek még közöttünk olyanok, akik az élet küzdelmében megadják magukat és a honvágy gyötrő súlyát levetni kívánva hazamenni, ha nem is élni, legalább meghalni. Lesznek olyanok, akiket az élet keserősége arra készítet majd, hogy levette magyarságukat idegenre váljanak és még azt is letagadják, hogy valamikor magyarok voltak. És bizonyára lesznek sokan, akik valahol a feleúton, a két véglet között megpróbálják becsülettel hordozni a kettősség terhét: kötelességüket a befogadó új hazájukkal szemben és felelősségüket magyari voltuk iránt. Segítse őket a magyarok Istene!

Németh Ernő:

Lábad nyomában

*Uram, a néped jajtól, könnytől fáradt,
Megjárta már a kínos Golgotát,
Bűnbánatunkra nem volt még bocsánat,
Halld meg fohászunk és tégy velünk csodát.*

*Kiket a végzet büntetése ért el,
Porbahullókat el miért hagyod?
Tekints felénk is, sorsunkat Te mérd föl
És csillapodjék sujtó haragod.*

*Uram, szívünket lándzsa éle járja,
Mások bűnét is terhünkre róvod?
Hajolj felénk a szürke föld porába,
S ne érje hátunk tüzes ostorod.*

*Engedd Uram, hogy ismét Rád találjunk,
S legyen szilárd lábunk alatt a föld,
Hitünk Te vagy és Benned bizó vagyunk,
Lábad nyomában újra testet ölt.*

(Beküldte Kovács György II)

Az útmester

Még abban a szép daliás időkben, ott a Tisza partján szolgáltam az egyik őrsön. Ott volt útmester a jó Gönczöl Áron, ki valamikor csendőr volt, de átnyergelt erre a könnyebb mesterségre, mert itt csak néhány útkaparónak parancsolt. Őt is az első világháború vihara sodorta ide Nagyenyed környékéről. Szép egy szálas székely volt a javából. Az a hír keringett róla, hogy valamikor, fiatalabb korában egy alkalommal fogadásból az egyik gazdálkodót a tanyáján lovastól együtt bevitte az udvarára. Ahogy az ember így jól megnézte, ez kitellhetett tőle, mert olyan vállakkal rendelkezett, hogy a kis falusi ajtókon csak oldalvást tudott bemenni. Igen ám, de a rossznyelvek kikezdték, hogy az nem is ló volt, hanem valami kis fiatal számarocsk. Ő csak bajsajgott a bajusza alatt és csak annyit mondott, hogy ha egyszer ándungja kerekedik, majd megmutatja.

Csendesen peregtek akkor a békeévek, volt idő mindenre. A községben a gyógyszerészt Wieland Jenőnek hívták. Sokszor elnéztem, hogy az Istencsudájába nem történt még ellene jelentés, mert hogy kancsal volt a javából, azt meg kell adni. Csodálkoztam, hogy tudja pontosan keverni az orvosságokat, dehát még nem halt meg senki sem azoktól. Nőtlen volt. Az a hír járta, hogy fiatalabb korában, valahol a Felvidéken erősen udvarolt valami bírósági atyafi egyik lányának. Igen ám, de ikerrek voltak! Jenő bácsi sokszor összetéveszté a választottját. Nem sokat teketóriázott, megkérte mind a kettőt. Az apa természetesen kizavarta. Bánatában azután nem nősült meg. Volt ötszobás lakása, hatalmas kerttel. Kettőt felajánlott a községi intelligenciának, hogy abban alakítsanak egy Uri Kaszinót. Megvalósult, s így kaszinótag lett Gönczöl is.

Tagja volt az Uri Kaszinónak a községi végrehajtó is. Az egyik őszi napon történt, hogy két esküdttel sorra vették a községet, mert voltak olyanok, akik még nem fizették ki az adójukat. Nem azért, mert nem lett volna miből. Csupán úgy gondolták, hogy fizetik az adóval együtt a végrehajtót is, hát hagy dolgozzék az is. A Tisza parton jó termés volt mindenben, s estefelé befolyt minden behajtani való. Amint hazafelé battyogtak, útba esett az állomás és a restiben jó cigánybanda húzta a szebbnél szebb magyar nótákat. Ide azután betértek hármásban. Vége az lett, hogy a kis zsebpénze a végrehajtónak, no meg a behajtott adónak is egy része megzenésült a jó tokaji bortól. Mert hát alig pár kilométerre volt a Kopasz hegy, így ott csak tokaji bort mért minden árendás és kocsmáros.

Hajnalosan zörögtek a laktanya ablakán. Kinézünk, kit látnak szemem: a községi végrehajtót. Beengedtük. Panaszt tett, hogy két rablógyilkos megtámadta az éjjel és a tegnap beszédett adónak egy részét elvették tőle. Letolja a nadrágját és mutatja, hogy öt késszurással szurták meg, de farba. Egy kicsit humorosnak látszott az ügy, mondtam neki, hogy mutassa csak a nadrágját. Azon azután semmi sérülés nem volt.

Éjjel felé vonultam be szolgálatból, s utam a vasuti resti mellett vitt el, s bekukkantottunk, láttuk, hogy ő már az asztalon táncolt, míg a két esküdt meg az asztalra borulva aludt. Ezt közöltem vele, mire látta, hogy nem lehet az ügyben feljelentést tenni. Így mi is szépen lefeküdtünk és aludtunk másnap reggelig.

Másnap dolgom volt a községházán, s érdeklődtem, hogy mi van a végrehajtóval. Vidáman közölték, hogy az adó egy kis részét a restiben megzenésítette az éjjel, de reggelre már elszámolt, mert a szülei kiegészítették.

Az ügynek azonban folytatása lett, mert a jó Jenő bácsi még aznap alar-mirozta a kaszinó tagokat, s este 9-kor rendkívüli gyűlést tartott. Ott majd nem mindnyájan megjelentek, s előadta, hogy mit csinált a községi végrehajtó. Véleménye szerint ki kell zárni örökre a kaszinóból, mert ilyen uri ember nem csinál. Ekkor Gönczöl útmester urunk emelkedett szólásra, s a következőket mondotta:

Kedves Barátaim! A mi jó barátunk, a községi végrehajtó tegnap egy parancsot kapott a jegyzőtől, melyet bizonyos részben végre is hajtott. Igen ám, de a tokaji bornak meg van az a különleges jó tulajdonsága, hogy az embert vígkedélyre hangolja. Így barátunk azt a kis pénzt megzenésítette. De miután a szülők ezt nem hagyták és kiegészítették, már sehol sem történt. Itt meg kell említenem, hogy a történelemben tanultuk, hogy rokonságban vagyunk a japán néppel. Na már most, ha egy japán a rábizott parancsot nem tudja végrehajtani, akkor felmetszi a hátsát, amit ott „harakiri”-nek neveznek. Tiltakozom tehát barátunk kizárása ellen, sőt javasolom, hogy itt ünnepélyesen dicsérjük meg, mert miután nem tudta bizonyos vonatkozásban a parancsot végrehajtani, penellusával öt becsületes szurást bökött a farába és ezzel a tetteivel — a japánokhoz hasonlóan feltalált egy ilyen tettet, melyet nevezünk el röviden „farakiri”-nek.

Megjegyzés

Ezen a néven ezt a történetet az 50-es évek végén megírtam a M.Cs.Cs.-Ke Egyesületi Értesítője részére. Nincs tudomásom róla, hogy megjelent-e, avagy nem. Ezért most csak így, röviden emlékszem meg. D-59.

Turcsányi Mihály:

Kovács altábornagy úrhoz a pécsi Vitézi Szék kapitányához

*Mint üstökös szálltál magasan felettem,
S én, parányi ködfolt, körödbe kerültem.
Lelked fényt hintett rám az égi pályádról,
S e fény lényem körül most glóriát rajzol.
Örömmel hallottam mit felőlem mondtál:
Istenfejből pattant szikrának tartottál.
Hited bátorított, erősített engem,
S egyszerűségemből előmerészkedtem.*

Úgy érzem, nem vagyok akinek tartottál,
Tétova éltetek mégis irányt adtál.
Olyan volt ez nekem rejtett magányomba'
Mint béna koldusnak püspök ezüst botja.
Mint ahogy a koldus arra támaszkodva,
Biztosabban lépne sárba, hóba, porba.
Úgy indultam útnak szavaid hatásán
S vonszolom most magam éltem véghatárán.

Ha nevem fennmarad, ha szeretnek engem:
Jó tábornok uram Neked köszönhetem.
Áldom ezért lelked, áldom a jó szíved!
Nem fejet, de térdet is hajtok elötted.
És ha élted elszáll, az ég magához von,
Hűségem elkísér, s ott lebeg sírodon.

Beöthy Kálmán:

Az ismeretlen

Együtt ültünk a csendőrnapi ebédnél. Szemben velem Farkas alhadnagy, évekkal azelőtt szakaszparancsnokom. Régi időkről, emlékekről beszélgettünk. Amit Farkastól hallottunk, azt mondom el itt:

Amíg kezdő csendőr voltam, természetesnek találtam, hogy a szentesi szolgálatba el kellett mennem, mikor meg járőrvezetősködni kezdtem, magam kértem, hogy elmehessek. Így aztán meg is szerettem ezt a szolgálatot, de nem azért, mert rendszerint semmi sem történt, hanem, mert ezen az éjszakán olyan különös volt az egész község, az egész világ. Több csend volt, több jószándékot láttam és a hosszabb ideig világos ablakszemek előtt portyázni sokkal szebb volt, mert a világosság a csendőr barátja, segítője. Ilyenkor hinni lehet többet az embernek és én úgy éreztem bevonulás után, hogy ez a nyugalom-látás az én karácsonyi ajándékom. Lassankint vágytam is ez után a szolgálat után, ezért örömmel vettem, hogy az őrsparancsnokom most is engem vezényelt ki.

Néhány év óta ugyan már családom van: csendes szavú, mosolyogni szerető asszonyom és két kedves, medvebocs-kövér, játékos kis fiam, akiket nagyon szeretek, mégis ma este is így köszöntem nekik:

— Apátok éjfélig a községben lesz, ha megvártok, szép mesét mondok nektek!

Tudtam, hogy akkorára már az angyalokkal fognak kergetőzni álmaik szép mezején, de ezzel csak vigasztalni akartam őket. Nem szeretnék, ha szolgálatba megyek. Különösen a nagyobbik fiam méltatlakodott mindíg. Ehhez már joga volt, miután két fényes szemével már nemcsak nézett, hanem már látott is; kis kövér ujjával már mutogatta az i, meg ü betűket. gondolkodni tehát tudott már. Most is rám nézett pillantás nél-

a csillogó karácsonyfácska alól. Fején a gyertyák és az arany fénye tömlött, arccskáján a piros almák színe.

— Méj nem megy a Dudász bácsi?

Csak ő tudja, miért küldte volna Dudás törzsőrmestert, akinek szintén gyermeke volt. Én azt hiszem, azért, mert a szívében már megkeresedett a szeretet irántam. Azt meg az anyja szava által az Isten tette belé. Ez volt nekem az egyik szentestei ajándékom. Felkaptam fiamat, megcsókoltam. De viszonzásra nem találtam, rám se nézett, méltatlan lettem rá...

Mert volt más ajándékom is még. Azt mint csendőr kaptam. Szolgálatban.

Az éjfélel mise után tovább portyáztunk a községben. Meg-megálltunk utcákon, inkább csak azért, mert annyi év alatt már így szoktuk s benne volt lábunkban a megállás. Csak ezért álldogáltunk hát itt is, ott mert ezen az éjszakán igazán nem vártunk semmi bünt. Aztán tovább mentünk. A hó csak maga világított már, az apró ablakok sárga fényvilágait valaki már felkapkodta róla... Mi maradtunk csak ébren az egész éjszakai világban, csend borult a házak tetejére és az udvarokra.

Fordultunk s egyszer ott voltunk megint a templomhoz vezető szűk utcáig, s a házakkal szembe fordultunk. Felmegyünk a templomhoz, gondoltam, onnan a templomról szétnézünk a község felett, aztán nemsokára két óra, vége a szolgálatnak. Gondoltam, de másként történt.

Mert a kis utcán lépegetve, egyszerre egy férfialak tűnt elénk. Neszelenül jött a hóban. Városi hosszú, fekete kabát volt rajta, fején kemény kalap. Kezében, úgy láttam, bőrönd. Nagyon értékes lehetett ez a bőrönd, mert úgy tartotta a kezében, maga előtt, mintha tojások lettek volna benne. Ki lehet az ily késő éjszakában?

Egy hirtelen mozdulattal már a Balogék kapujához lapultunk. De Kato törzsőrmester szuronyhüvelye odacsapódott s erre a férfi felkapta a fejét, megállott. Figyelt. Egy félpercig. Aztán nyugodtan jött tovább. Ki lehet az? ... Vendég volt valahol, talán a jegyző úréknál? Lehet... de hová megy? Vonat nem indul, csak kora reggel. Ki ez? ...

Eléjleptem a kapualjból. Ránk köszönt szárazon, nyugodtan, mintha tudott volna rólunk.

— Jó estét! Az urak most is kint vannak?

— Jó estét kívánunk! — viszonzottam — Mi kint, de Ön?

Nem sokat gondolkodott.

— Bíz én is kint vagyok a jó meleg szobából, a plébános úréknál voltam, de holnap már szolgálatban vagyok a gyárban, haza kell menni, megyek az állomásra. Pedig fényesen éreztem magamat az öregnél. Ismeritek, úgy-e?

Meglepődtem, erre a feleletre nem számítottam. A plébános urat jól ismertem, tudtam róla, hogy aki vendég nála, az három napig nem megy ki a kapuján. Most mégis elengedné? Meglepődtem azért is, mert nem ismertem ilyenkor nem megy. Nem pászolt a helyzet semmiképpen. Egy kicsit izgatott lettem, de már nem egyszer kiugrasztottam én a nyulat a szobámban, akiket nem ismertem, de akik olyan valakire hivatkoztak, akiket én ismertem. Most még megtoldottam ezt a szokásomat, ami egyszerű

volt és abból állott, hogy megkérdeztem ilyenektől valamit a közös ismerősömről. Vagy tudta amit kérdeztem, vagy hazudva elárulta magát. Mindenképpen közelebb jutottam személye tisztázásához. Most, mondok meg is toldottam ezt, amennyiben olyan valakit kérdeztem tőle, akit én sohasem láttam, sohasem hallottam:

— Hát akkor Ön — feleltem vissza — a plébános úr unokaöccse, a Bertalan mérnök úr?!

Ismétlem, sohasem hallottam ezt a nevet, de azt tudtam, hogy semmiféle atyafisága nincs a plébános úrnak. Tehát: vagy igent mond s akkor hazudott, vagy nemet mond, s akkor nem tudtam meg többet felőle. Hacsak azt nem mondja: Nem kérem, én más vagyok, én X. Y. vagyok. Ez az ismeretlen azonban ravasz volt s azt felelte:

— Honnan ismer? — Ezzel megnevezte magát.

— Kérem, mérnök úr, — feleltem — ismernünk kell nekünk a falu atyafiságát is... De menjünk kérem, mert még le tetszik késni a vonat. Mi is éppen arra tartunk. Katona őrmester, maga menjen elől, tapasztassa a havat!

— Igazán nagyon kedvesek — hajtotta meg magát felém az ismeretlen. Elindultunk. Én már tudtam, hogy itt valami nincs rendjén. Már Katona őrmestert is tervszerűen rendeltem elé, hogyha a mérnök úr el akarja „sietni,” ne juthasson messze. Tudtam, hogy Bertalan mérnök csak az én névismeretemben él, s a plébános úrnak semmiféle atyafisága nincs. Saját szájából tudtam. Az ismeretlen tehát valóját letagadta. Oka van rá, az bizonyos. Az okkal valami összefüggésben lehetett a bőrönd, ami úgy lógott szinte merev kezében, mintha mindennél értékeesebb volna benne. Mi lehet? Kriszkindli?...

Egymás mellett mentünk és szerencsém volt, mert aprókat léphettünk csak a síkos hó miatt. Volt időm látni, hogy az ismeretlen az ujjait nem a bőrönd fogantyúján tartja, hanem jórészt annak az oldalán. Szinte féltette, hogy ki ne nyílják. Vagy a zár volt rossz, vagy nem volt idő már becsukni? Nagy izgalommal néztem az ismeretlen arcát, ruháját, bőröndjét. Még nem állhattam eléje, de nem is akartam elengedni, ha már ennyire hazudott előttem. Tisztázni kellett még egyet mást.

— Sokan voltak a plébános úrnál? — folytattam a társalgást.

A választ sejtettem.

— Ne...em... — akadozott.

— Az édesanyjabiztosan?

— Igen! — hagyta rá készségesen. Ezzel egészen elvesztette a játszmát, mert szegény jó tekintetes asszony éppen esztendeje hunyta le szemét. De folytattam, higgye, hogy fogja az orrom végét...

— Persze, a káplán úr is?

— Igen, az is ott volt, az a magas szőke, szemüveges, úgy-e, arra tetszik gondolni?

A káplán valóban így nézett ki. Tehát őt látta ez az ismeretlen. Hol láthatta? Az éjféli misén?

— Az éjféli misén is tetszett persze lenni?

Örömmel felelt:

— Voltam, igen, tessék elhinni, olyan megható ilyen fővárosi embernek en kis templomban.

Na, tehát volt az éjféli misén s ott látta a káplánt. A plébános úrnál nem volt, tudtam. De nem volt másnál sem, hisz ő mondta, hogy a plébánosnál volt. De a templomban volt. Mi lehetett a célja ott?... Már láttam.

Volt a templomban, ezen a szentestén idegenben, látta, hogy a persekbe hullanak a fillérek, látta, hogy a szentségtartó arany, talpazatán toldalt zöldes drágakövek szikráztak. Megfelel a hírének a szentségtartó... állapította meg biztosan. Azzal adott áldást a káplán úr, mert a plébános úr hetek óta ágyatnyomó beteg...

Egyszer vége volt a misének, a megbékélt lelkek hazatértek, s legelőször a sefü-sefa sekrestyés cingár alakja is lecsoszogott a domb... aztán viszontlátták egymást: az idegen és az arany kehely...

Így vettem számat az adatokból. Még csak tárgyi bizonyíték kellett... Talán a bőröndben lesz valami... Hogy nézhetném meg anélkül, hogy gyanúmat felfedném?... Egy kis balesettel ki lehet verni a kezéből a furcsán tartott táskát? Persze... Mire az utca végére lecsúszkáltunk, meg volt a tervem. A saroklámpa alatt szándékosan megcsúsztam, de úgy, hogy fellöktem a mérnök urat is. Nagyon kiáltott, kalimált és a bőröndje nagy meglepetésében elrepült a kezéből. Mire a földet ért, szét is nyílt. Szétnyílt és a tartalma elibünk került. Arany kehely drágakövel, gyertyatartók, bádogperselyek... Zörgős dolgok, azért kellett úgy tartani, mint a liliomot! Gondoltam én ezt!

A mérnök fel akart ugrani, de visszalöktem.

— Ne mozduljon! — szegeztem neki a szuronyt. — Katona, bilincset!

Katona ekkor csukta be a száját — a csudolkozástól. De ugrott és az elűstös lánc nemsokára a mérnök úr kezén villogott.

Aztán megengedtem, hogy felálljon. Megvizsgáltam a bilincselést, s azt nem találtam egészen jónak.

— Fordítsa a két tenyerét egymásfelé, mintha imádkoznának — mondtam Katona őrmesternek. — A mérnök úr az éjféli misén elfelejtett imádkozni, igaz mérnök úr?

— Igaz, — morogta.

— Nahát, akkor indulhatunk.

(Megjelent a szerző „Kakastollások” c. kötetében. Budapesten, 1938. május 15. napján.) Könczöl István törm. ajándéka a Múzeumnak.